

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

AMMATILLISEN KOULUTUKSEN TUOTTAMA OSAAMINEN SUHTEESSA AMMATTIKORKEAKOULUOPINTOJEN VAATIMUKSIIN

Hankesuunnitelma

Veera Hakamäki-Stylman | Raisa Hievanen |

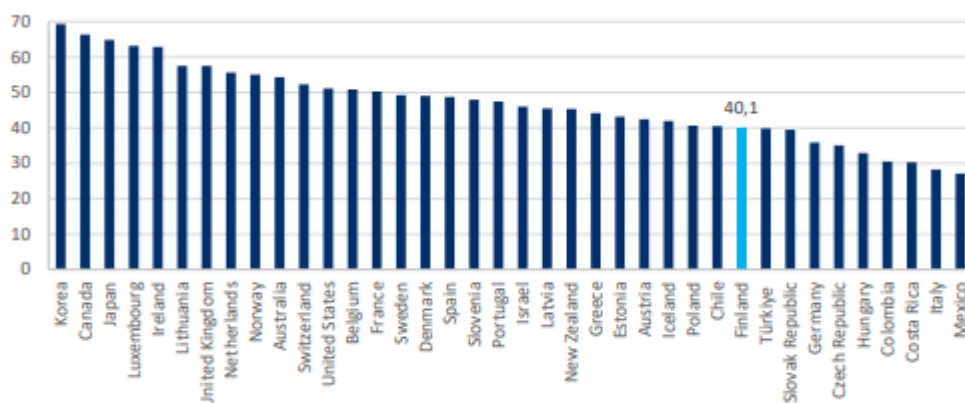
Sisällys

1 Johdanto	3
2 Arvioinnin tausta.....	4
2.1 Ammatillisten tutkintojen muodostuminen ja jatko-opintovalmiuksien vahvistaminen osana ammatillista koulutusta	4
2.2 Koulutuspoliittisen selonteon linjauksia joustavien opintopolkujen edistämiseksi	5
2.3 Ammattikorkeakouluun hakeminen, opiskelijavalintojen kehittäminen ja opinnoissa tukeminen	6
2.3.1 Ammattikorkeakoulujen opiskelijavalintojen kehittäminen viime vuosina	6
2.3.2 Digitaalinen valintakoe	8
2.3.3 Todistusvalinta	9
2.3.4 Erillisvalinta	9
2.3.5 Ammattikorkeakoulujen opiskelijavalintojen kehittäminen edelleen	10
2.3.6 Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja opinnoissa tukeminen ammattikorkeakouluissa.....	10
2.4 Ammatillisen tutkinnon suorittaneet korkea-asteen opinnoissa tilastojen valossa	11
2.5 Opiskelijan koulutuspolun toimivuus ja ammatillisen tutkinnon suorittaneiden jatko-opintovalmiudet Karvin arviointien ja uusimman Amistutkimuksen valossa	15
3 Arvioinnin tehtävä ja tavoitteet	18
4 Arviointikohteet ja kysymykset	19
5 Painopistekohtaisen tiedon tuottaminen	21
6 Tiedon tuottaminen ruotsinkielisestä koulutuksesta ja ruotsin kielellä	21
7 Arviointiaineisto, sen hankinta ja analysointi	22
8 Arviointihankkeen organisointi ja aikataulu	22
9 Viestintä ja tiedottaminen arviointihankkeen eri vaiheissa	23
10 Arviointihankkeen riskienhallinta ja laadunvarmistus	24
11 Henkilötietojen käsittely arviointihankkeessa	24
Lähteet	26

1 Johdanto

Ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon suorittaminen antaa jatko-opintokelpoisuuden niin ammattikorkeakouluopintoihin kuin yliopisto-opintoihinkin siinä missä ylioppilastutkinto, lukion oppimäärä tai korkeakoulukelpoisuuden antava ulkomainen koulutus (VN 932/2014, 25 §, VN 558/2009, 37 §). Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (Karvi) toteuttaa vuosina 2022–2023 arvioinnin, jossa tarkastellaan ammatillisen koulutuksen tuottamaa osaamista suhteessa ammattikorkeakouluopintojen vaatimuksiin. Arvioinnin keskiössä on se, miten ammatillinen koulutus tukee ammattikorkeakouluopinnoissa tarvittavien valmiuksien syntymistä ja toisaalta, miten ammattikorkeakoulut tukevat opinnoissa menestymistä sekä tunnistavat ammatillisen koulutuksen taustalla tulevien opiskelijoiden vahvuuksia ja haasteita. Arvioinnilla pyritään tuottamaan tietoa, joka tukee niin ammatillisen koulutuksen järjestäjiä, ammattikorkeakouluja, opetus-hallintoa kuin koulutuspoliittisia päätöksentekijöitäkin heidän työssään.

Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio 2030 -työssä ja Valtioneuvoston Koulutuspoliittisessa selonteossa on asetettu tavoitteeksi, että vuoteen 2030 mennessä korkeakoulutettujen nuorten aikuisten määrä nousee 50 prosenttiin (Valtioneuvosto 2019; 2021, 34). Jotta tämä tavoite on mahdollista saavuttaa, on muun muassa ammatillisen koulutuksen taustalla korkeakoulutukseen jatkavien opiskelijoiden määrän noustava. Kansainvälisesti korkeakoulutettujen määrä nousee nopeasti, mutta vastaavaa kehitystä ei ole havaittavissa Suomessa. 2000- ja 2010 lukujen aikana korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus 25–34-vuotiaista nousi OECD-alueella 27 prosentista 48 prosenttiin. Samaan aikaan Suomessa vastaavan tutkinnon suorittaneiden osuus kasvoi prosenttiyksiköllä 39 prosentista 40 prosenttiin. Vuonna 2000 korkeasti koulutettujen nuorten osuus ikäluokasta oli Suomessa OECD-maiden korkeimpien joukossa, samalla tasolla Yhdysvaltojen ja Etelä-Korean kanssa. Koska korkeasti koulutettujen nuorten osuus muissa maissa on kasvanut ja Suomessa pysynyt käytännössä ennallaan, Suomen asema OECD-maiden keskinäisessä vertailussa laski vuoteen 2021 mennessä keskitason alapuolelle, samalle tasolla Chilen ja Turkin kanssa (kuvio 1). (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2022a.)

KUVIO 1. 25–34-vuotiaat korkea-asteen tutkinnon suorittaneet OECD-maissa 2021. Lähde: Kalenius 2022.

2 Arvioinnin tausta

Tässä luvussa tarkastellaan koulutuspoliittisia linjauksia, joita on tehty toiselta asteelta korkea-asteelle johtavien opintopolkujen sujuvoittamiseksi, miten ammatillisessa koulutuksessa tuetaan opiskelijoiden jatko-opinnoissa tarvitsemien valmiuksien vahvistumista, ammattikorkeakoulujen opiskelijavalinnan kehittämistyötä sekä miten opiskelijoita tuetaan ammattikorkeakouluopinnoissa. Lisäksi esitellään arvioinnin teemaan liittyviä arviointituloksia Karvin aiemmista arvioinneista.

2.1 Ammatillisten tutkintojen muodostuminen ja jatko-opintovalmiuksien vahvistaminen osana ammatillista koulutusta

Ammatillisten tutkintojen ja koulutuksen tavoitteena on kohottaa ja ylläpitää väestön ammatillista osaamista, antaa mahdollisuus ammattitaidon osoittamiseen, kehittää työ- ja elinkeinoelämää ja vastata sen osaamistarpeisiin, edistää työllisyyttä, antaa valmiuksia yrittäjyyteen ja työ- ja toimintakyvyn ylläpitoon sekä tukea elinikäistä oppimista ja ammatillista kasvua. Lisäksi koulutuksen yhtenä tavoitteena on antaa opiskelijoille jatko-opintovalmiuksien ja ammatillisen monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja (VN 531/2017, 2 §). Ammatilliset perustutkinnot muodostuvat ammatillisista tutkinnon osista (145 osaamispistettä, osp) ja yhteisistä tutkinnon osista (35 osp). Korkeakouluissa tarvittavien valmiuksien kehittymisen kannalta keskeisessä roolissa nähdään olevan erityisesti yhteiset tutkinnon osat ja niiden tuottama yleissivistävä osaaminen. Yhteiset tutkinnon osat muodostuvat kolmesta kokonaisuudesta: Viestintä ja vuorovaikutusosaaminen (11 osp), matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen (6 osp) ja yhteiskunta- ja työelämäosaaminen (9 osp). Osaamiskokonaisuudet muodostuvat pakollisista ja valinnaisista osa-alueista. Lisäksi yhteisiin tutkinnon osiin voidaan sisällyttää yhdeksän osaamispisteen edestä valinnaisia osaamistavoitteita. (VN 673/2017, 1 §–3 §, Opetushallitus 2021.)

Ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden jatko-opintovalmiuksia vahvistavat myös tutkintojen perusteiden ammattitaitovaatimuksiin ja osaamistavoitteisiin sisällytetyt, Euroopan neuvoston suositukseen perustuvat elinikäisen oppimisen avaintaidot. Elinikäisen oppimisen avaintaitoja ovat viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen, matemaattinen, luonnontieteellinen ja teknologinen osaaminen, digitaalinen osaaminen, osaamisen kehittämisen taidot, yhteiskunnallinen osaaminen ja kansalais- taidot, yrittäjyysosaaminen, kulttuuriosaaminen sekä kestävän kehityksen osaaminen. (Opetushallitus 2020, 1–2.)

Ammatillista perustutkintoa suorittavat opiskelijat voivat halutessaan suorittaa osana tutkintoaan korkeakouluopintoja, lukio-opintoja ja/tai muita jatko-opintovalmiuksia tukevia opintoja. Korkeakouluopinnot sisällytetään joko ammatilliseen valinnaiseen tutkinnon osaan ”Korkeakouluopinnot” (laajuus 5–15 osp) tai ammatilliseen valinnaiseen tutkinnon osaan ”Yhteisten tutkinnon osien osa-alueita, lukio-opintoja tai muita jatko-opintovalmiuksia tukevia opintoja (laajuus 1–25 osp). Tähän tutkinnon osaan voidaan sisällyttää myös lukio-opintoja tai muita jatko-opintovalmiuksia tukevia opintoja. (Opetushallitus 2021.) Ammatti- ja erikoisammattitutkintoihin kuuluu pakollisena ainoastaan ammatillisia tutkinnon osia. (Opetushallitus 2018, 2019). Opiskelijat voivat halutessaan vahvistaa yleissivistävää osaamistaan sisällyttämällä tutkintoonsa yhteisiä tutkinnon osia tai niiden osa-alueita.

Opetus- ja kulttuuriministeriön elokuussa 2022 asettama ammatillisten tutkintojen kehittämisen monitahoinen työryhmä tulee osana työtään laatimaan ehdotuksen siitä, muun muassa siitä, miten ammatillisia tutkintoja tulisi edelleen kehittää opiskelijoiden perustaitojen ja oppimisvalmiuksien vahvistamiseksi huomioiden yhteisten opintojen kehittämisen jatko-opintovalmiuksien parantamiseksi. Työryhmän väliraportin tulee valmistua 28.2.2023 mennessä ja loppuraportin 30.9.2023. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2022b.)

Ammatillisen koulutuksen järjestäjien ja ammattikorkeakoulujen yhteistyössä järjestämiä erilaisia väylä- ja polkuopintoja, joita suorittaneet opiskelijat voivat hakea erillisvalinnalla ammattikorkeakouluun, sekä niiden yleisyyttä kuvataan luvussa 2.3.4.

2.2 Koulutuspoliittisen selonteon linjauksia joustavien opintopolkujen edistämiseksi

Vuonna 2021 julkaistussa Koulutuspoliittisessa selonteossa valtioneuvosto antoi linjaukset koulutuksen ja tutkimuksen kehittämiseksi niin, että ne palvelevat Suomea, suomalaisia ja kansainvälistä yhteisöä turvaten samalla kestävänsä kehityksen. Selonteossa esitettiin kohti 2040-lukua ulottuva koulutuksen ja tutkimuksen tavoitetilä sekä sen saavuttamiseksi tarvittavat muutokset. (Valtioneuvosto 2021, 3.) Selonteossa todettiin, että oppivelvollisuuden laajentamisen myötä koko ikäluokalla tulee olemaan entistä paremmat edellytykset siirtyä jatko-opintoihin. Jatko-opintoihin siirtyminen on edelleen valikoitunutta, sillä ammattikorkeakouluihin valituista 15–19-vuotiaista noin neljäsosalla on taustallaan ammatillinen perustutkinto ja yliopistoihin valituista alle prosentilla. Esimerkkinä ammatillisen koulutuksen tuottamien jatko-opintovalmiuksien vahvistamisesta selonteossa mainitaan yleissivistävien sisältöjen vahvistaminen. Tämän nähtiin myös tasapainottavan siirtymää ammatillisesta koulutuksesta korkeakoulutukseen. Edellytyksenä kuitenkin on, että korkeakoulujen opiskelijavalinnoissa otetaan huomioon ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen erilaiset tehtävät. (Valtioneuvosto 2021, 26.) Toisen asteen koulutuksen yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämiseksi selonteossa esitettiin muun muassa seuraavia toimenpiteitä:

- ”Kehitetään ammatillisten tutkintojen perusteita ja lukion opetussuunnitelmia niin, että ammatillisten tutkintojen osia tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueita ja lukion opintojaksoja voidaan yhdistellä nykyistä joustavammin opiskelijoiden, jatko-opintojen ja työelämän osaamistarpeiden pohjalta. Varmistetaan, että yhdistelyä voidaan tosiasiallisesti toteuttaa kaikkialla Suomessa, ja kehitetään rahoitusjärjestelmiä tukemaan tavoitetta.”
- ”Kehitetään lukiokoulutuksen, ammatillisen koulutuksen ja korkea-asteen yhteistyötä joustavien opintopolkujen näkökulmasta. Uudistetaan tarvittaessa lainsäädäntöä siten, että opiskelijoiden oppimista ja osaamista koskevaa tietoa voidaan hyödyntää koulutuksen järjestämisessä ja oppimisen tukemisessa ihmisten tietoturva ja -suojaa loukkaamatta.” (Valtioneuvosto 2021, 27–28.)

Koulutus- ja osaamistason nostamiseksi selonteossa esitettiin korkeakoulutuksen lisäämistä. Tavoitteena on, että vuonna 2030 vähintään puolet nuorista aikuisista suorittaa korkeakoulututkinnon. Selonteossa esitetyn arvion mukaan tavoitteen saavuttamiseksi vuoteen 2030 mennessä tarvittaisiin 100 000 uutta korkeakoulututkintoa enemmän kuin mitä vuoden 2021 koulutusmäärillä saavutetaan. Lisäaloituspaikat tulisi suunnata niille aloille ja alueille, joilla on kysyntää koulutetulle työvoimalle. Sen lisäksi, että tavoitteen saavuttaminen edellyttää uusia aloituspaikkoja korkeakouluihin, on tarpeen nopeuttaa toiselta asteelta korkea-asteen opintoihin siirtymistä sekä vähennettävä korkeakouluopintojen keskeyttämistä. Korkeakoulujen tulisikin kehittää opiskelijavalintoja

kokonaisuutena siirtymien nopeuttamiseksi ja korkeakoulutuksen saavutettavuuden parantamiseksi. Ammatillisen tutkinnon suorittaneiden jatko-opintovalmiuksien parantamiseksi ja korkeakoulutukseen siirtymisen sujuvoittamiseksi keskeiseksi toimenpiteeksi nähtiin lisätä heidän mahdollisuuksiaan suorittaa lukio-opintoja erityisesti kielellisten ja matemaattisten valmiuksien vahvistamiseksi. (Valtioneuvosto 2021, 33–34.)

Opetus- ja kulttuuriministeriö teki vuonna 2022 Valtioneuvoston Koulutuspoliittisen selonteon tavoitteisiin vastaamiseksi säädösvalmistelua tavoitteenaan selkeyttää opintojen yhdistämiseen sekä ammatillisen perustutkinnon ja lukiokoulutuksen samanaikaisen suorittamiseen liittyvää lainsäädäntöä. Hallituksen esitys ei kuitenkaan edennyt eduskuntaan meneillään olevalla istuntokaudella. Esityksen tavoitteena oli mahdollistaa ammatillisen perustutkinnon laajentaminen yksilöllisesti yli 180 osaamispisteen, jolloin perustutkintoa olisi voinut laajentaa enintään 30 osaamispisteen verran lukio-opinnoilla, korkeakouluopinnoilla ja/tai ammatillisilla tutkinnon osilla. (HE OKM 083:00/2021. Lausuntoversio 12.5.2022, 1, 32, 41.)

2.3 Ammattikorkeakouluun hakeminen, opiskelijavalintojen kehittäminen ja opinnoissa tukeminen

Ammattikorkeakoulujen ensisijaisena tehtävänä on antaa korkeakouluopetusta ammatillisiin asiantuntijatehtäviin ja tukea opiskelijan ammatillista kasvua. Opetuksen tulee perustua työelämän ja sen kehittämisen vaatimuksiin sekä tutkimukseen, taiteellisiin ja sivistyksellisiin lähtökohtiin. (VN 932/2014, 4 §.). Ammattikorkeakouluun voi hakea opiskelemaan korkeakoulujen yhteisvalinnassa todistusvalinnan tai pääsykokeen kautta tai erillisvalinnalla esimerkiksi avoimen ammattikorkeakoulun opintojen perusteella (VN 932/2014, 28 a §). Tässä alaluvussa kuvataan lyhyesti ammattikorkeakoulujen opiskelijavalintoja ja niiden kehittämistä. Lisäksi kuvataan opintojen hyväksilukua (AHOT) ja miten opiskelijoita tuetaan ammattikorkeakouluopinnoissa.

2.3.1 Ammattikorkeakoulujen opiskelijavalintojen kehittäminen viime vuosina

Toiselta asteelta korkeakouluun siirtymistä on pyritty sujuvoittamaan monin tavoin. Pääministeri Kataisen ja Stubbin hallituskausilla (2011–2015) korkeakoulujen opintotarjonta vietiin Opintopolku.fi -palveluun sekä otettiin käyttöön korkeakoulujen yhteishaku. Korkeakoulujen tuli myös varata vaikuttava määrä aloituspaikoista ensimmäistä korkeakoulupaikkaansa hakeville ja kehittää jo opintonsa aloittaneiden mahdollisuuksia vaihtaa koulutusta niin sanottujen siirtohakujen kautta. Tämän lisäksi korkeakoulut kehittivät koulutustarjontaansa niin, että hakukohteet olivat entistä laajempia ja niitä oli aikaisempaa vähemmän. Pääministeri Sipilän hallituskaudella (2015–2019) pyrittiin kehittämään joustavia opintopolkuja niin eri koulutusasteiden sisällä kuin niiden välillä. Samalla haluttiin tukea nopeaa valmistumista ja siirtymää työelämään. Osana tätä työtä uudistettiin korkeakoulujen valintakoemenettelyä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017a, 3.) Opetus- ja kulttuuriministeriön ja korkeakoulujen välisissä tulossopimuksissa vuosille 2017–2020 sovittiinkin, että

- korkeakoulut hyödyntävät toisen asteen tutkintoja opiskelijavalinnassa nykyistä enemmän ja luopuvat pitkäkestoista valmistautumista edellyttävistä pääsykokeista.
- opiskelijavalinta, joka ei edellytä hakijalta pitkää valmistautumista otetaan käyttöön vuoteen 2018 mennessä.
- ammattikorkeakoulut hyödyntävät ammatillisen toisen asteen tutkintotodistuksia ja ylioppilastutkintotodistuksia opiskelijavalinnoissa.
- valintakoemenettelyjä kehitetään alakohtaisessa yhteistyössä.

- ensimmäistä korkeakoulututkintoa suorittavien osuutta uusista opiskelijoista kasvatetaan hyödyntämällä paikkojen varaamismahdollisuutta ensikertaisille hakijoille ja kehittämällä siirto-opiskelijoiden valintaa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, Ammatikorkeakoulujen sopimukset)

Todistusvalinnan kehittämistä on pohdittu kahdessa opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmässä. Työryhmistä ensimmäinen käsitteli ylioppilastutkinnon hyödyntämisen lisäämistä ja tulokset julkaisiin Valmiina valintoihin I -raportissa vuonna 2016. Vuonna 2017 julkaistiin toisen työryhmän raportti, Valmiina valintoihin II, joka käsitteli ammatillisen koulutuksen aiempaa parempaa hyödyntämistä opiskelijavalinnoissa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016, 2017b.) Ammatillisen koulutuksen parempaa hyödyntämistä pohtinut työryhmä ennakoii ehdotuksissaan ammatillisen koulutuksen vuoden 2018 alussa voimaan tulleen uudistuksen jälkeistä tilannetta ja otti huomioon korkeakoulujen ja opetus- ja kulttuuriministeriön sopimat edellä mainitut opiskelijavalintojen uudistamisen tavoitteet vuosille 2017–2020. Työryhmä korosti, että korkeakoulujen valintamekanismien tulee tukea sekä ammatillisen toisen asteen tutkinnon että ylioppilastutkinnon suorittaneiden hakijoiden pääsymahdollisuuksia korkeakoulutukseen. Opiskelijavalintojen uudistamisessa tuli ottaa huomioon myös muut korkeakoulukelpoiset hakijat. Työryhmä teki ehdotuksia muun muassa ammatillisen koulutuksen todistusten hyödyntämisestä korkeakoulujen valinnoissa, ammatillisten perustutkintojen arvostelun muuttamisesta viisiportaiseksi, valintakokeiden kehittämistä ja toisen asteen oppilaitosten ja korkeakoulujen yhteistyön kehittämistä. Työryhmän mukaan ehdotukset ammatillisten tutkintotodistusten hyödyntämiseksi korkeakoulujen opiskelijavalinnoissa oli mahdollista toteuttaa vaiheittain vuoteen 2020 mennessä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017b, 4.) Työryhmä myös ehdotti loppuraportissaan, että Karvi toteuttaa vuonna 2022 kansallisen arvioinnin ammatillisen koulutuksen oppimistuloksista ja niiden suhteesta opiskelijoille annettuihin arvosanoihin. Arvioinnin tarvetta perusteltiin sillä, että koska ammatillisen koulutuksen arvosanat eivät ylioppilastutkinnon tavoin perustu valtakunnalliseen yhdenmukaiseen arviointiin, on arvioinnin yhdenmukaisuuteen ja sen varmistamiseen kiinnitettävä erityistä huomiota. Työryhmän mukaan korkeakoulut eivät myöskään tunteneet toisen asteen ammatillisten tutkintojen arvioinnin perusteita riittävästi eivätkä täysin luottaneet arvosanojen vertailukelpoisuuteen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017b, 97.) Opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa käytyjen tarkentavien keskustelujen jälkeen arvioinnin painopistettä muutettiin ja oppimistulosten arvioinnin sijaan arvioinnissa päätettiin keskittyä tuottamaan tietoa ammatillisen koulutuksen tuottamasta osaamisesta suhteessa ammattikorkeakouluopintojen vaatimuksiin.

Valmiina valintoihin I ja II -raporttien ja niihin saatujen lausuntojen pohjalta opetus- ja kulttuuriministeriö ja korkeakoulut sopivat muun muassa seuraavat toimenpiteet opiskelijavalintojen kehittämiseksi:

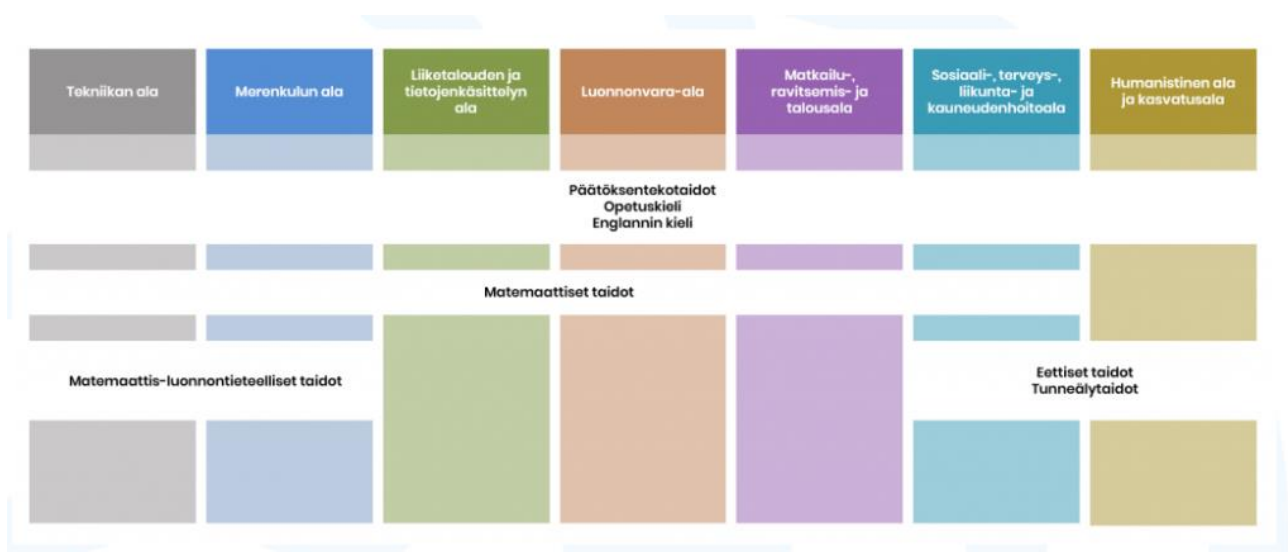
- Korkeakoulujen tuli ottaa vuoteen 2018 mennessä käyttöön opiskelijavalinta, joka ei edellyttänyt hakijalta pitkää valmentautumista.
- Vuoteen 2020 mennessä todistusvalinnan tuli olla pääasiallinen väylä korkeakoulutukseen. Poikkeuksen tekivät taide-, kulttuuri- ja liikunta-alat.
- Valtaosa todistusvalinnalla täytettävistä paikoista tuli varata ensimmäistä opiskelupaikkaansa hakeville. Alan vaihtajien tarpeisiin tuli kehittää siirto-opiskelijoiden valintaa ja jo korkeakoulututkinnon suorittaneiden reittejä uusiin korkeakouluopintoihin tuli kehittää.
- Todistusvalinnan lisäksi niille, joita ei voida valita todistuksen perusteella, järjestetään edelleen valintakokeita. Tätä varten korkeakoulujen tuli kehittää entistä yhtenäisempiä, useilla aloilla käytettäviä valintamenettelyjä, joissa arvioidaan valmiuksia ja kyvykkyyttä korkeakouluopintoihin, ei itse opintojen sisältöjä. Menettelyjen tuli olla sellaisia, että niihin ei voi valmentautua. Lisäksi todistusvalinnalla

valituille tai osana pääsykoetta voitiin järjestää edelleen soveltuvuuskokeita, jos se oli tutkimustiedon pohjalta perusteltua.

- Korkeakoulujen tuli myös valita opiskelijoita avoimen korkeakoulun väylän kautta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017a.)

2.3.2 Digitaalinen valintakoe

Ammattikorkeakoulut käynnistivät vuonna 2017 opiskelijavalintojen kehittämiseksi Ammattikorkeakoulujen opiskelijavalintojen kehittäminen -hankkeen (ns. AMK-opiskelijavalinnat-hanke), joka jatkui vuoteen 2020 asti. Hankkeessa kehitettiin ammattikorkeakoulusektorille yhteinen digitaalisti toteutettava valintakoe. Uusi valintakoe otettiin käyttöön syksyn 2019 korkeakoulujen yhteishaussa (Vierula ym. 2021, 13). Valintakoe mittaa hakijan valmiuksia ammattikorkeakouluopintoihin. Syksyn 2022 valintakokeessa kaikilta hakijoilta mitattiin päätöksentekotaitoja sekä opetuskielen ja englannin kielen osaamista. Muut mitattavat taidot vaihtelivat aloittain kuvion 2 mukaan.

KUVIO 2. AMK-valintakokeen osiot koulutusaloittain syksyn 2022 yhteishaussa. Lähde: Ammattikorkeakouluun.fi

Aloista ainoastaan kulttuurialalla ei lähtökohtaisesti ole käytössä AMK-valintakoetta. Lisäksi muutama tutkintoihin järjestetään erilliset soveltuvuuskokeet. Muista humanistisen alan koulutuksista poiketen Humanistisen ammattikorkeakoulun kulttuurituottajan (AMK) koulutuksen valintakokeessa ei ole mukana eettisten taitojen ja tunneälytaitojen osioita. (Ammattikorkeakouluun.fi.) AMK-opiskelijavalinnat-konsortio on ammattikorkeakoulujen opiskelijavalintoihin liittyvässä tutkimuksessaan (julkaisematon) tarkastellut muun muassa ylioppilastutkinnon ja ammatillisen tutkinnon suorittaneiden hakijoiden menestymistä ammattikorkeakoulujen valintakokeessa syksystä 2019 alkaen kolmena eri ajankohtana. Tulosten mukaan ammatillisen tutkinnon suorittaneet menestyvät kaikissa valintakokeen osioissa heikommin kuin ylioppilastutkinnon suorittaneet. (Itä-Savo 9.6.2022). Tulokset olivat samansuuntaiset konsortion vuonna 2021 julkaisemassa tutkimuksessa, jossa havaittiin, että yli 29-vuotiaat hakijat sekä korkeakoulutetut ja ylioppilaat menestyivät pääsykokeessa pääsääntöisesti paremmin kuin nuoremmat ja ammatillisesta koulutuksesta tulevat hakijat (Vierula ym. 2021, 4).

2.3.3 Todistusvalinta

Digitaalisen valintakokeen lisäksi osana AMK-opiskelijavalinnat-hanketta kehitettiin ammattikorkeakoulujen todistusvalintaa. Todistusvalinnan pisteytysmallien kehittämistyössä lähtökohtana oli, että samoin kuin valintakokeessa todistusvalinnassa arvioitaisiin yleisiä oppimisvalmiuksia korkeakouluopintoihin. Hakijan toisella asteella tekemien ainevalintojen ei tulisi rajata hakuvaihtoehtoja pois. Lisäksi ylioppilaille ja ammatillisella perustutkinnolla hakeville luotiin omat kiintiöt. Ammattitai erikoisammattitutkinnolla ei voi hakea todistusvalinnan kautta ammattikorkeakouluun, kuten ei myöskään ennen 1.8.2015 suoritetulla perustutkinnolla. Todistusvalinta otettiin käyttöön kevään 2020 yhteishaussa. Todistusvalinnan pisteytysmalli on erilainen sen mukaan, hakeeko hakija opiskelemaan ylioppilastutkinnon vai ammatillisen perustutkinnon perusteella. Ammatillisen perustutkinnon perusteella tehtävässä todistusvalinnassa kaikilta hakijoilta lasketaan kolmen yhteisen tutkinnon osan (viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen, matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen sekä yhteiskunta- ja työelämäosaaminen) ja tutkinnon painotetun keskiarvon tuottama yhteispistemäärä. (AMK-opiskelijavalinnat-konsortio.) Ammattikorkeakoulut voivat halutessaan asettaa vähimmäispistemäärän, joka hakijan täytyy saavuttaa voidakseen tulla valituksi (Ammattikorkeakouluun.fi). Kulttuurialaa lukuun ottamatta kaikilla ammattikorkeakoulujen aloilla on käytössä yhtenäinen pisteytysmalli. Todistusvalintaa tarkastellaan ja jatkokehitetään tutkimuksen avulla. (AMK-opiskelijavalinnat-konsortio.)

Kevään 2022 toisessa yhteishaussa valituista opiskelijoista 55 prosenttia valittiin todistusvalinnalla (AMK-opiskelijavalinnat-konsortio). Todistusvalinnan kautta haettavana oli yhteensä 10 765 opiskelupaikkaa. Paikoista 64 prosenttia (n = 6 897) oli suunnattu ylioppilastutkinnon suorittaneille ja 36 prosenttia (n = 3 868) ammatillisen perustutkinnon suorittaneille. (Ammattikorkeakouluun.fi 2022a.) Syksyn 2022 yhteishaussa todistusvalinnan kautta haettavana oli 2 984 opiskelupaikkaa, joista 66 prosenttia (n = 1 965) ylioppilastutkinnon suorittaneille ja 34 prosenttia (n = 1 019) ammatillisen perustutkinnon suorittaneille (Ammattikorkeakouluun.fi 2022b).

2.3.4 Erillisvalinta

Ammattikorkeakoulu voi ottaa opiskelijoita erillisvalinnan kautta tietyissä tilanteissa:

- ottaessaan opiskelijoita tietyille kohderyhmälle suunnattuun koulutukseen, johon hakevien kelpoisuuden ammattikorkeakoulu on määritellyt erikseen. Lisäksi erillishaun järjestäminen edellyttää sitä, että hakua ei voida järjestää korkeakoulujen yhteishaun aikataulussa,
- ottaessaan opiskelijoita vieraskieliseen koulutukseen tai ottaessaan opiskelijoita suomen- tai ruotsinkieliseen koulutukseen, jonka haku järjestetään samassa yhteydessä vastaavan vieraskielisen koulutuksen kanssa,
- ottaessaan siirto-opiskelijoita,
- ottaessaan opiskelijoita avoimessa korkeakouluopetuksessa suoritettujen opintojen perusteella,
- ottaessaan opiskelijoita opiskelupaikoille, jotka ovat jääneet täyttämättä yhteishaussa. (VN 932/2014, 28 a §.)

Syksyllä 2021 reilu puolet (55 %) ammatillisen koulutuksen järjestäjistä tarjosi opiskelijoilleen erilaisia ammattikorkeakoulu- tai väyläopintopolkuja (Kiesi ym. 2022). Näissä opinnoissa opiskelijoiden on mahdollista esimerkiksi suorittaa tiettyjä avoimen ammattikorkeakoulun opintoja maksutta oppilaitoksensa yhteistyökumppanin tarjonnasta. Esimerkiksi lähihoitajaopiskelijoille on rakennettu opintopolkuja sairaanhoitajakoulutukseen ja tieto- ja viestintätekniikan opiskelijoille saman alan

ammattikorkeakouluopintoihin. Ammattikorkeakoulut itse määrittelevät sen, miten väyläopintojen suorittaminen vaikuttaa ammattikorkeakouluun hakeutumiseen ja miten niitä hyväksiluetaan ammattikorkeakoulututkintoon. Usein väyläopintojen suorittaminen avoimen ammattikorkeakoulun kautta mahdollistaa ammatillisen koulutuksen opiskelijoille sen, että he voivat hakea kyseiseen ammattikorkeakouluun avoimen ammattikorkeakoulun opintojen perusteella.

Yhteistyössä ammatillisen koulutuksen järjestäjien kanssa tarjottavien avoimen ammattikorkeakoulun opintojen lisäksi ammattikorkeakoulut järjestävät myös muunlaisia ammatillisen tutkinnon suorittaneille suunnattuja avoimen ammattikorkeakoulun opintoja, joiden päämääränä on jatko-opintopaikka ammattikorkeakoulussa. Esimerkiksi Laurea-ammattikorkeakoulu järjesti syksyllä 2022 hius- ja kauneudenhoitoalan perustutkinnon tai alan soveltuvan ammattitutkinnon suorittaneille suunnatun valintaopintojakson, jonka suorittaneista 40 parhaiten menestynyttä valittiin suorittamaan estenomin (AMK) tutkintoa. Myös ne opintojaksolle osallistuneet ja sen hyväksytysti suorittaneet, jotka eivät tulleet valituiksi koulutukseen, saivat opintojaksosta sen tuottamat avoimen ammattikorkeakoulun opintopisteet. (Laurea 2022.)

2.3.5 Ammattikorkeakoulujen opiskelijavalintojen kehittäminen edelleen

Ammattikorkeakoulut ovat sopineet opiskelijavalintojen kehittämistyön jatkamisesta vuoteen 2024 saakka AMK-opiskelijavalinnat-konsortiossa. Opiskelijavalintojen kehittämisen lisäksi konsortio tuottaa ajantasaista tutkimustietoa opiskelijavalintojen vaikutuksista. Todistusvalinnan seuranta-tutkimus käynnistyi vuonna 2022 ja siinä tarkastellaan, kuinka hyvin todistusvalinta ennustaa opintomenestystä. Opiskelijoiden opintomenestystä tarkastellaan 1. lukuvuonna ja valmistumisvaiheessa. AMK-valintakokeesta on jo tuotettu yksi tutkimus, jossa analysoitiin hakijoiden valintakoemenestystä sekä tarkasteltiin valintakokeen luotettavuutta ja käytettävyyttä. Tutkimus osoitti, että valintamenetelmänä valintakoe on luotettava ja erottelukykyinen, vaikkakin sen osioita tulee jatkokehittää. Hakijoiden menestystä valintakokeessa selittävät erilaiset taustamuuttujat (ikä, sukupuoli, peruskoulutus, sosioekonominen tausta, syntymäpaikka, koulutusala, valmennuskurssi). Vuonna 2022 käynnistyi valintakokeen seuranta-tutkimus, jossa tarkastellaan miten valintakokeessa menestyminen ennustaa opintomenestystä. Kuten todistusvalinnan seuranta-tutkimuksessa myös valintakokeen seuranta-tutkimuksessa tarkastellaan opiskelijoiden opintomenestystä 1. lukuvuonna ja valmistumisvaiheessa. Aineistona käytetään opiskelijoiden opintosuoritustietoja. (AMK-opiskelijavalinnat-konsortio.)

2.3.6 Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja opinnoissa tukeminen ammattikorkeakouluissa

Ammattikorkeakouluopinnoissa opiskelijalla on oikeus ammattikorkeakoulun päätöksen mukaisesti lukea hyväkseen korkeakoulussa tai muussa oppilaitoksessa suorittamia opintoja sekä korvata tutkintoon kuuluvia opintoja muilla samantasoisilla opinnoilla. Lisäksi opiskelijalla on oikeus ammattikorkeakoulun päätöksen mukaisesti lukea hyväkseen sekä korvata tutkintoon kuuluvia opintoja myös muulla tavoin osoitetulla osaamisella. (VN 932/2014, 37 §.) Valmiina valintoihin II -raportissa työryhmä ehdotti, että korkeakoulut rakentavat monipuolisia henkilökohtaistettuja opintopolkuja,

joissa otetaan huomioon opiskelijan aikaisempi osaaminen (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017b, 19). Kullakin ammattikorkeakoululla onkin olemassa aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen (AHOT) menettely. Ammattikorkeakouluissa on myös luotu valmiita malleja ammatillisen koulutuksen tuottaman osaamisen hyödyntämiseen osana korkeakouluopintoja. Esimerkiksi Diakonia-ammattikorkeakoulussa terveysalan opiskelijat, jotka ovat suorittaneet lähihoitajatutkinnon, voivat tietyissä opintokokonaisuuksissa osoittaa osaamisensa vaihtoehdoisella suoritustavalla (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2022). Ammattikorkeakoulujen tulee järjestää opintojen lisäksi opintojen ohjausta niin, että kokopäiväopiskelija voi suorittaa ammattikorkeakouluopintonsa niiden laajuutta vastaavassa ajassa (932/2014, 14 §).

2.4 Ammatillisen tutkinnon suorittaneet korkea-asteen opinnoissa tilastojen valossa

Ammatillisen tutkinnon suorittaneista suurin osa on vuosi valmistumisensa jälkeen työelämässä. Esimerkiksi vuonna 2020 päätoimisten työllisten osuus vuotta aiemmin valmistuneista oli 60 prosenttia, työssäkäyvien opiskelijoiden taas seitsemän prosenttia. Päätoimisia opiskelijoita oli samoin seitsemän prosenttia vuotta aiemmin valmistuneista ja työttömiä 17 prosenttia. Päätoimisten työllisten osuus oli pienin ammatillisen perustutkinnon suorittaneiden keskuudessa (55 %) ja suurempi ammattitutkinnon (73 %) tai erikoisammattitutkinnon (82 %) suorittaneiden keskuudessa. Vastavasti taas suurempi osuus (9 %) ammatillisen perustutkinnon suorittaneista kuin ammattitutkinnon (3 %) tai erikoisammattitutkinnon (1 %) suorittaneista oli päätoimisia opiskelijoita vuosi valmistumisensa jälkeen. (Opetushallinnon tilastopalvelu Vipunen 2022a.)

Syksyllä 2021 alkaneisiin korkea-asteen koulutuksiin haki yhteensä 58 005 sellaista hakijaa, joiden pohjakoulutus oli ammatillinen tutkinto (taulukko 1). Näistä hakijoista 76 prosenttia (n = 44 562) haki vain ammattikorkeakouluun, 15 prosenttia (n = 8 712) vain yliopistoon ja kahdeksan prosenttia (n = 4 731) sekä ammattikorkeakouluun että yliopistoon. Myös kaksoistutkinnon suorittaneiden keskuudessa ammattikorkeakoulu oli suosituin hakukohde (55 % hakijoista). Sen sijaan ylioppilastutkinnon tai lukion oppimäärän suorittaneista puolet (50 %) haki yliopistokoulutukseen, kolmasosa (33 %) ammattikorkeakouluun ja loput (17 %) molempiin.

TAULUKKO 1. Syksyllä 2021 alkaneisiin korkea-asteen koulutuksiin hakeneet ja valitut pohjakoulutuksen mukaan. Lähde: Opetushallinnon tilastopalvelu Vipunen 2022b.

Pohjakoulutus*	Hakukohde			Valitut		
	Vain ammattikorkeakoulu	Vain yliopisto	Ammattikorkeakoulu ja yliopisto	Vain ammattikorkeakouluun hakeneet	Vain yliopistoon hakeneet	Ammattikorkeakoulun ja yliopistoon hakeneet
Ammatillinen perustutkinto, koulutusteen, opistoasteen tai ammatillisen korkea-asteen tutkinto	37 869	7 029	4 107	11 835	1 368	1 545
Ammatti- tai erikoisammattitutkinto	6 693	1 683	624	1 968	378	234
Ammatillinen tutkinto yhteensä	44 562	8 712	4 731	13 803	1 746	1 779
Kaksoistutkinto (ammatillinen perustutkinto ja ylioppilastutkinto)	1 974	1 011	591	939	267	312
Kansainvälinen ylioppilastutkinto (IB, EB ja RP/DIA)	162	876	180	96	435	135
Lukion oppimäärä ilman ylioppilastutkintoa	1 203	234	105	282	39	30
Ylioppilastutkinto	35 442	55 725	18 744	16 227	20 241	10 209
Ylioppilastutkinto tai lukion oppimäärä yhteensä	36 807	56 835	19 029	16 605	20 715	10 374
Yhteensä	83 343	66 558	24 351	31 347	22 728	12 465

*Mukana Suomessa suoritettavat ammatilliset tutkinnot, kaksoistutkinto, lukion oppimäärä ja ylioppilastutkinnot (suomalainen ja kansainväliset)

Vain ammattikorkeakouluun hakeneiden keskuudesta parhaiten opiskelijavalinnassa menestyivät kaksoistutkinnon suorittaneet, joista 48 prosenttia sai opiskelupaikan. Ylioppilastutkinnolla tai lukion oppimäärällä vain ammattikorkeakouluun hakeneista hieman pienempi osuus (45 %) valittiin opiskelemaan, ammatillisella tutkinnolla hakeneista vajaa kolmasosa (31 %). Vain yliopistoon hakeneiden joukossa parhaiten menestyivät lukiotaustaiset hakijat, joista reilu kolmasosa (36 %) sai opiskelupaikan. Kaksoistutkinnon suorittaneista, vain yliopistoon hakeneista, noin neljäsosa (26 %) sai opiskelupaikan ja ammatillisen tutkinnon suorittaneista viidesosa (20 %). Kaikkien hakijoiden mahdollisuudet päästä opiskelemaan korkeakouluun olivat parhaimmat, mikäli hakija oli hakenut sekä ammattikorkeakouluun että yliopistoon. (Taulukko 2.)

TAULUKKO 2. Valittujen osuus korkea-asteen koulutukseen hakeneista pohjakoulutuksen mukaan, syksyllä 2021 alkaneet koulutukset. Lähde: Opetushallinnon tilastopalvelu Vipunen 2022b.

Pohjakoulutus*	Osuus koulutukseen valituista (%)		
	Vain ammattikorkeakouluun hakeneet	Vain yliopistoon hakeneet	Ammattikorkeakoulun ja yliopistoon hakeneet
Ammatillinen perustutkinto, koulutaasteen, opistoasteen tai ammatillisen korkea-asteen tutkinto	31,3	19,5	37,6
Ammatti- tai erikoisammattitutkinto	29,4	22,5	37,5
Ammatillinen tutkinto yhteensä	31,0	20,0	37,6
Kaksoistutkinto (ammatillinen perustutkinto ja ylioppilastutkinto)	47,6	26,4	52,8
Kansainvälinen ylioppilastutkinto (IB, EB ja RP/DIA)	59,3	49,7	75,0
Lukion oppimäärä ilman ylioppilastutkintoa	23,4	16,7	28,6
Ylioppilastutkinto	45,8	36,3	54,5
Ylioppilastutkinto tai lukion oppimäärä yhteensä	45,1	36,4	54,5
Yhteensä	37,6	34,1	51,2

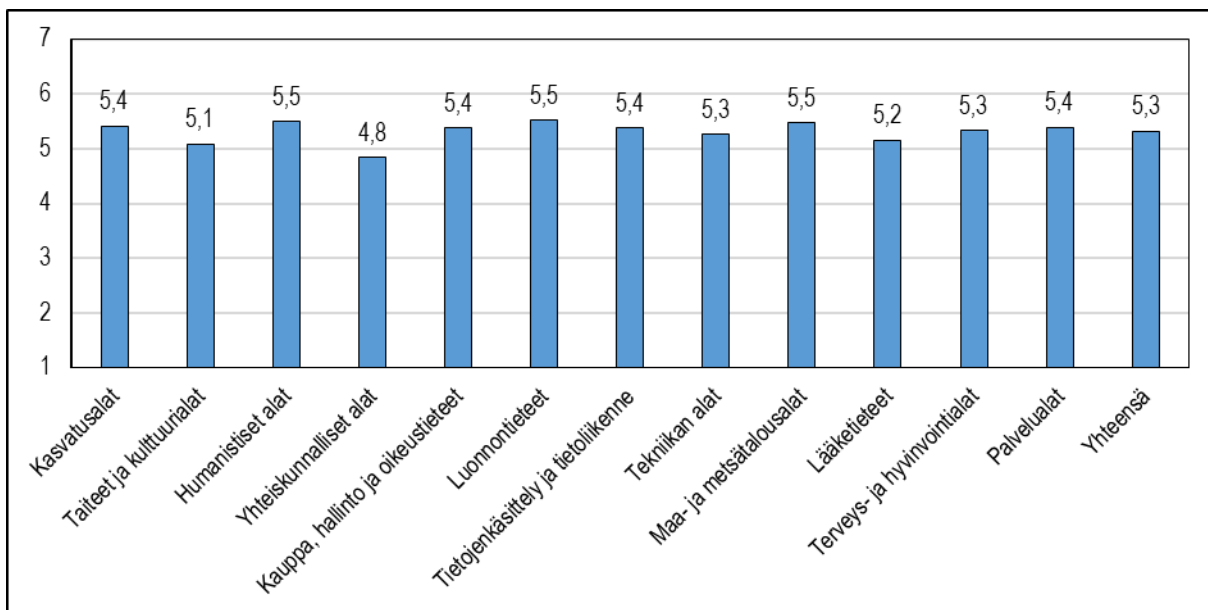
*Mukana Suomessa suoritettavat ammatilliset tutkinnot, kaksoistutkinto, lukion oppimäärä ja ylioppilastutkinnot (suomalainen ja kansainväliset)

Ammattikorkeakoulujen valmistumisvaiheen opiskelijoilta kerätään valtakunnallinen opiskelijapalaute (AVOP). Kyselyssä opiskelijat arvioivat opintojensa sisältöä, suunnittelua ja ohjausta, opetusta, opiskelua, oppimisympäristöjä, opiskelun tukipalveluja, opinnoista saamaansa palautetta ja opintojensa arviointia, kansainvälisyyttä, monikulttuurisuutta ja kieliopintoja, työelämäyhteyksiä- ja -neuvontaa, harjoittelua, opinnäytetyötä sekä opiskelutyytyväisyyttä. Jokainen teema sisältää useampia kysymyksiä ja opiskelijat arvioivat niitä seitseenportaisella asteikolla (1 = täysin eri mieltä, 4 = siltä väliltä, 7 = täysin samaa mieltä). Vuonna 2021 kyselyyn vastasi 6 891 sellaista opiskelijaa, joiden pohjakoulutus oli ammatillinen perustutkinto tai ammattitutkinto. Kokonaisuudessaan nämä opiskelijat olivat jokseenkin tyytyväisiä opintoihinsa (ka. 5,3). Vähiten tyytyväisiä opiskelijat olivat työelämäyhteyksiin ja työelämäneuvontaan (ka. 4,9), tyytyväisimpiä harjoittelun (ka. 5,7). (Taulukko 3.)

TAULUKKO 3. Vuonna 2021 valmistuneiden, pohjakoulutuksena ammatillisen perustutkinnon tai ammattitutkinnon suorittaneiden, opiskelijoiden arvio (ka.) toteutuneesta AMK-koulutuksesta osa-alueittain. (Asteikko: 1 = täysin eri mieltä, 4 = siltä väliltä, 7 = täysin samaa mieltä) Lähde: Opetushallinnon tilastopalvelu Vipunen 2022c.

Osa-alue	Osa-alueen vastausten ka.
Työelämäyhteydet	4,9
Työelämäneuvonta	4,9
Palautte ja arviointi	5,1
Opiskelun tukipalvelut	5,2
Opinnäytetyö	5,3
Opetus	5,3
Opiskelutytyytyväisyys	5,3
Kansainvälisyys, monikulttuurisuus ja kieliopinnot	5,4
Oppimisympäristöt	5,4
Opintojen suunnittelu ja ohjaus	5,4
Opintojen sisältö	5,5
Opiskelu	5,6
Harjoittelu	5,7
Yhteensä	5,3

Koulutusaloittain tarkasteltuna vähiten tyytyväisiä olivat yhteiskunnallisten alojen opiskelijat (ka. 4,8) (Kuvio 3).

KUVIO 3. Vuonna 2021 valmistuneiden, pohjakoulutuksena ammatillisen perustutkinnon tai ammattitutkinnon suorittaneiden, opiskelijoiden kokonaisarvio (ka.) toteutuneesta AMK-koulutuksesta koulutusaloittain. (Asteikko: 1 = täysin eri mieltä, 4 = siltä väliltä, 7 = täysin samaa mieltä) Lähde: Opetushallinnon tilastopalvelu Vipunen 2022c.

Niistä lukuvuonna 2015–2016 ammattikorkeakouluopintonsa aloittaneista opiskelijoista, joiden pohjakoulutus oli ammatillinen tutkinto, suurin osa (67 %) oli viisi vuotta opintojensa aloittamisen

jälkeen suorittanut tutkinnon joko alkuperäisessä tai muussa tutkintolajissa. Vajaa viidesosa (19 %) opiskeli edelleen joko alkuperäisessä tai muussa tutkintolajissa. Kymmenesosa (10 %) opiskelijoista oli keskeyttänyt opintonsa ja työskenteli. Vain pieni osa (4 %) opiskelijoista ei ollut suorittanut tutkintoa, ei opiskellut eikä myöskään työskennellyt. Lukiotaustaisista opiskelijoiden keskuudessa se, että ammattikorkeakouluopinnot olivat vielä kesken oli hieman yleisempää. (Taulukko 4.) Tilastojen valossa sillä, onko opiskelijalla taustallaan ammatillinen koulutus vai lukiokoulutus, ei ole ollut vaikutusta ammattikorkeakouluopintojen läpäisyyn. Olipa opiskelijalla taustallaan sitten lukio- tai ammatillinen koulutus, oli lukuvuonna 2014–2015 ammattikorkeakouluopinnot aloittaneista opiskelijoista 61 prosenttia valmistunut viisi vuotta opintojen aloittamisen jälkeen. (Opetushallinnon tilastopalvelu Vipunen 2022e.)

TAULUKKO 4. Lukuvuonna 2015–2016 opintonsa aloittaneiden opiskelijoiden opintojen kulku viisi vuotta opintojen alun jälkeen. Lähde: Opetushallinnon tilastopalvelu Vipunen 2022d.

Opintojen kulku 5 vuotta opintojen aloituksen jälkeen	Opiskelijat, joiden pohjakoulutus ammatillinen koulutus (%)	Opiskelijat, joiden pohjakoulutus lukiokoulutus (%)	Kaikki opiskelijat (%)
Tutkinto alkuperäisessä tutkintolajissa	65,1	61,3	63,5
Tutkinto muussa tutkintolajissa	2,3	3,7	3,1
Opiskelee alkuperäisessä tutkintolajissa	17,0	21,3	18,2
Opiskelee muussa tutkintolajissa	1,9	3,5	2,5
Ei tutkintoa, ei opiskele, työllinen	10,1	6,4	8,7
Ei tutkintoa, ei opiskele, ei työllinen	3,7	3,8	4,0
Yhteensä	100,0	100	100,0

Ammattikorkeakoulusta valmistuneille tehdään uraseurantaa viisi vuotta valmistumisen jälkeen. Tavoitteena on selvittää valmistuneiden työuria, työmarkkinatilannetta ja tyytyväisyyttä suorittamaansa tutkintoon. Seuraavassa tarkastellaan niiden vuonna 2017 valmistuneiden henkilöiden vastauksia, jotka ovat suorittaneet ammatillisen perustutkinnon tai ylioppilastutkinnon/lukion oppimäärän. Tarkasteltavat kysymykset ovat sellaisia, jotka vaikuttavat ammattikorkeakoulujen rahoitukseen. Kaikki valmistuneet arvioivat ammattikorkeakouluopintojen kehittäneen eniten kykyä oppia ja omaksua uutta (ka. 4,5/4,4) sekä oma-aloitteisuutta ja itseohjautuvuutta (ka. 4,4/4,2). Vähiten opinnot olivat vastaajien kokemuksen mukaan kehittäneet yrittäjyystaitoja (ka. 2,9/2,6). (Taulukko 5.) Vastaajien mukaan heidän kyselyn toteutushetkellä tekemänsä työ vastasi vaativuustasoltaan melko hyvin heidän ammattikorkeakoulutustaan. He myös arvioivat tutkintonsa antaneen jokseenkin riittävät valmiudet työelämään ja pystyvänsä hyödyntämään ammattikorkeakoulussa hankkimaansa osaamista nykyisessä työssään hyvin. (Taulukko 6.) Kokonaisuudessaan sekä ne opiskelijat, joiden pohjakoulutus oli ammatillinen perustutkinto (ka. 4,7) että lukiotaustaiset opiskelijat (ka. 4,4) olivat tyytyväisiä 5 vuotta sitten suorittamaansa tutkintoonsa työuransa kannalta (Opetushallinnon tilastopalvelu Vipunen 2022f). Kuitenkin kautta linjan niiden vastaajien, joiden pohjakoulutus oli ammatillinen perustutkinto, arviot ammattikorkeakouluopinnoista olivat hieman myönteisemmät kuin lukiotaustaisten vastaajien.

TAULUKKO 5. Vuonna 2017 valmistuneiden arvio siitä, miten amk-opiskelu kehitti tiettyjä osaamisia. (Asteikko: 1 = ei lainkaan, 2 = vain vähän, 3 = jonkin verran, 4 = melko paljon, 5 = paljon, 6 = erittäin paljon) Lähde: Opetushallinnon tilastopalvelu Vipunen 2022f.

Taidot	Pohjakoulutus	
	Ammatillinen perustutkinto, ka.	Ylioppilas tai lukion päättötodistus, ka.
Yrittäjyystaidot	2,9	2,6
Kehittämisa osaaminen	3,8	3,4
Opinnoista saatu käytännön osaaminen	4,1	3,9
Ongelmanratkaisutaidot	4,1	3,9
Oma-aloitteisuus ja itseohjautuvuus	4,4	4,2
Kyky oppia ja omaksua uutta	4,5	4,4

TAULUKKO 6. Vuonna 2017 valmistuneiden arvio amk-opintojen ja työelämän kohtaannosta. (Asteikko: 1 = täysin eri mieltä, 2 = eri mieltä, 3 = hieman eri mieltä, 4 = hieman samaa mieltä, 5 = samaa mieltä, 6 = täysin samaa mieltä) Lähde: Opetushallinnon tilastopalvelu Vipunen 2022f.

Uraseurantakyselyn väittämät	Pohjakoulutus	
	Ammatillinen perustutkinto, ka.	Ylioppilas tai lukion päättötodistus, ka.
Työni vastaa tällä hetkellä vaativuuksaltaan hyvin ammattikorkeakoulustani.	4,4	4,1
Tutkinto antoi riittävät valmiudet työelämään.	4,4	4,1
Pystyn hyödyntämään ammattikorkeakoulussa hankkimaani osaamista nykyisessä työssäni hyvin.	4,5	4,3

2.5 Opiskelijan koulutuspolun toimivuus ja ammatillisen tutkinnon suorittaneiden jatko-opintovalmiudet Karvin arviointien ja uusimman Amistutkimuksen valossa

Karvi toteutti vuosina 2015–2016 arvioinnin, jossa tarkasteltiin ammatillisesta koulutuksesta ammattikorkeakouluun johtavan koulutuspolun toimivuutta. Arvioinnin tulosten mukaan avoimen ammattikorkeakoulun polkuopinnot sekä sujuvien väylien luominen ammatillisesta koulutuksesta ammattikorkeakouluun nopeuttavat siirtymistä jatko-opintoihin. Tulosten mukaan ammatillinen koulutus antaa hyvät jatko-opintovalmiudet silloin, kun opiskelija hakeutuu pohjakoulutuksensa kanssa yhteensopivalle alalle jatko-opintoihin. Opiskelijat kokivat ammatillisen taustansa vahvuudeksi. Myös ammatillisen koulutuksen järjestäjät näkivät oman alan substanssiosaamisen opiskelijoiden vahvuutena. Ammattikorkeakoulujen vastauksissa nähtiin opiskelunvalmiuksiin vaikuttavan enemmän opiskelijoiden henkilökohtaiset ominaisuudet kuin aiempi opintopolku. Vastauksissa tuotiin kuitenkin esiin myös, että ammatillisen koulutuksen suorittaneille opiskelijoille käytännönläheinen opiskelu on tuttua ja valmiudet erilaisten oppimisympäristöjen käyttöön hyvät. Sekä ammatillisen koulutuksen järjestäjät että ammattikorkeakoulut pitivät kielitaitoa, matemaattista osaamista ja teoreettista osaamista opiskelijoiden tärkeimpinä kehittämisen alueina. Ammattikorkeakoulujen vastauksissa korostuivat myös puutteet opiskelijoiden tiedonhankintataidoissa, tiedon soveltamisessa, laaja-alaisessa ajattelussa, tietolähteiden arvioinnissa ja ongelmanratkaisutaidoissa. (Hintsaenen ym. 2016, 1–2, 66–68.)

Arvioinnin mukaan ammatillisen koulutuksen järjestäjät ja ammattikorkeakoulut tekivät yhteistyötä ammattikorkeakouluopinnoista tiedottamisessa, mutta nivelvaiheen uraohjaukseen liittyvää yhteistyötä ei tehty laajalti. Yhteistyötä ammattikorkeakouluopintojen mahdollistamisessa ammatillisen koulutuksen opiskelijoille, aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisessa ja tunnustamisessa, oppimisympäristöjen järjestämisessä sekä koulutuksen markkinoinnissa pidettiin tärkeimpinä yhteistyön tavoitteina. (Hintsanen ym. 2016, 1–2.)

Karvin vuosina 2020–2022 toteuttamissa ammatillisen koulutuksen oppimistulosarvioinneissa on tarkasteltu eri tavoin, ovatko arvioinnin kohteena olevasta tutkinnosta valmistuvat opiskelijat saaneet riittävät jatko-opintovalmiudet koulutuksen aikana. Sosiaali- ja terveysalan sekä logistiikan perustutkintojen arvioinneissa toteutettiin valmistumisvaiheessa oleville opiskelijoille osaamisen itsearviointi, jossa opiskelijat arvioivat myös omia jatko-opintovalmiuksiaan. Sosiaali- ja terveysalan opiskelijoista 57 prosenttia ja logistiikan perustutkinnon opiskelijoista 61 prosenttia koki koulutuksen antaneen riittävät jatko-opintovalmiudet korkeakouluopintoihin. Moni opiskelija ei kuitenkaan osannut sanoa, oliko koulutus antanut riittävät jatko-opintovalmiudet. Sosiaali- ja terveysalan opiskelijoista 14 prosenttia ei osannut sanoa, olivatko he saaneet riittävät jatko-opintovalmiudet. Logistiikan perustutkinnon opiskelijoista näin vastanneita oli useampi kuin joka viides (22 %). (Hakamäki-Stylman 2021, 108; Kilpeläinen 2021, 94.)

Sähkö- ja automaatioalan perus-, ammatti- ja erikoisammattitutkintojen arvioinnissa koulutuksen järjestäjät arvioivat ryhmämuotoisessa itsearvioinnissa opiskelijoiden jatko-opintovalmiuksien riittävyyttä. Itsearviointiryhmän kokoonpanossa suositeltiin olevan mukana arvioitavana olevan tutkinnon pedagogisesta toiminnasta vastuussa olevia henkilö tai henkilöitä, tutkinnon ammatillisten ja yhteisten tutkinnon osien opettajia sekä keskeisiä työelämän yhteistyökumppaneita. Koulutuksen järjestäjien mukaan sähkö- ja automaatioalan opiskelijoiden jatko-opintovalmiudet ovat melko hyvät. Perustutkinto-opiskelijoilla koettiin olevan hieman ammatti- ja erikoisammattitutkinnon opiskelijoita heikommalla jatko-opintovalmiudella. Reilu kymmenesosa (11 %) koulutuksen järjestäjistä arvioi perustutkinto-opiskelijoiden jatko-opintovalmiudet riittämättömiksi korkeakouluopintoihin. Enemmistö koulutuksen järjestäjistä koki, että erikoisammattitutkinnon (72 %), ammattitutkinnon (60 %) ja perustutkinnon (60 %) suorittaneilla on riittävät valmiudet korkeakouluopintoihin. Koulutuksen järjestäjät korostivat motivaation sekä jatko-opintovalmiuksia tukevien opintojen ja yhteisten tutkinnon osien merkitystä riittävien jatko-opintovalmiuksien saavuttamisessa. (Hakamäki-Stylman ym. 2022, 114–115.)

Karvin toteuttamissa ammatillisen koulutuksen oppimistulosarvioinneissa on tarkasteltu myös ammatillisten tutkinnon osien ja yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden arvosanoja perustutkinnoissa. Kaikissa arvioituissa tutkinnoissa yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden arvosanat olivat keskimäärin heikompia kuin ammatillisten tutkinnon osien arvosanat. Selvästi eniten tyydyttäviä arvosanoja saatiin viestintä- ja vuorovaikutus toisella kotimaisella kielellä -osa-alueesta sekä matematiikka ja matematiikan soveltaminen ja fysikaaliset ja kemialliset ilmiöt ja niiden soveltaminen -osa-alueista. Keskimäärin korkeimmat arvosanat saatiin opiskelu- ja urasuunnitteluvalmiudet -osa-alueesta. (Hakamäki-Stylman 2021; Kilpeläinen 2021; Hakamäki-Stylman ym. 2022.)

Suomen Opiskelija-Allianssi – OSKU ry selvitti joulukuussa 2022 julkaistussa AMIS-tutkimuksessa muun muassa ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden käsityksiä jatko-opinnoista. Kyselyyn vastasi 1 617 opiskelijaa. Vastaajista vajaa kolmasosa (30 %) suunnitteli hakevansa opiskelemaan

ammattikorkeakouluun valmistumisensa jälkeen. Yliopistoon hakemista suunnitteli seitsemän prosenttia vastaajista. Valtaosa opiskelijoista (60 %) arvioi, että yhteisten tutkinnon osien opinnot eivät anna riittäviä valmiuksia opiskella ammattikorkeakoulussa. Lähes kaksi kolmasosaa (63 %) vastaajista arvioi, että heillä on puutteita matemaattisessa osaamisessa ja noin puolet (53 %) koki puutteita olevan suullisessa ja kirjallisessa kieliosaamisessa. Toisaalta neljäsosa vastaajista koki, että heidän ei kannata huonon yhteisten tutkinnon osien arvosanojen keskiarvon takia hakea opiskelemaan korkeakouluun. Puolet (50 %) vastaajista kertoi, ettei ollut saanut riittävästi tietoa, ohjausta ja tukea ammattikorkeakouluun hakemiseen. Yleisimmin vastaajat kysyisivät apua korkeakouluun hakemisessa opinto-ohjaajalta (58 % vastaajista) ja perheeltä (50 % vastaajista). Yli puolet opiskelijoista arvioi, että heidän valmiutensa pärjätä ammattikorkeakoulujen pääsykokeessa on heikompi kuin lukiostaustaisten opiskelijoiden (59 % vastaajista). Yleisimmiksi esteiksi korkeakouluun hakemiselle kyselyssä nousivat taloudelliset seikat (40 % maininnoista), epätietoisuus siitä, mitä tutkintoa lähtisi opiskelemaan (35 % maininnoista) ja se, että vastaajalla ei mielestään ole riittäviä valmiuksia valmistautua korkeakoulun pääsykokeisiin (20 % maininnoista). Myönteistä on kuitenkin se, että vain pieni osa (7 %) vastaajista tunsu, ettei heillä ole koulutustaustansa vuoksi mahdollisuutta päästä opiskelemaan haluamaansa tutkintoon. AMIS-tutkimukseen vastanneet olivat hyvin uskollisia valitsemalleen alalle. Vain harva heistä lähtisi korkeakoulussa opiskelemaan toista alaa. Vastaajia myös pyydettiin pohtimaan, miten ammatillisen tutkinnon suorittaneet saataisiin kiinnostumaan korkeakouluopinnoista. Vastauksissa korostuivat opintoihin hakeutumiseen liittyvä tuki: opinto-ohjaajien tuki ja apu sekä korkeakoulujen infotilaisuudet. Myös opintojen aikainen taloudellinen tuki nousi esiin. (Ristikangas 2022, 27–33.)

AMIS-tutkimuksen havaintojen pohjalta OSKU ry suosittaa, että yhteisten tutkinnon osien opintoja kehitetään niin, että ne tarjoavat riittävän kielellisen, matemaattisen ja loogisen päättelyn osaamisen korkeakouluopintoja varten. Lisäksi opinto-ohjaajien riittävä määrä tulisi vahvistaa, jotta heillä on tarpeeksi aikaa ohjata opiskelijoita muun muassa opintojen suunnittelussa ja jatko-opintoihin siirtymisessä. (Ristikangas 2022, 7.)

Karvissa on parhaillaan käynnissä Korkeakoulutuksen kärkihankkeiden 2017–2022 arviointi. Arvioinnissa tarkastellaan opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamien koulutuksen kehittämishankkeiden (Kärkihanke 3) ja opettajankoulutuksen kehittämishankkeiden (Kärkihanke 1) vaikutuksia ja vaikuttavuutta. Osana arviointia korkeakouluilta selvitetään muun muassa, kuinka paljon erityisesti kärkihankkeiden ansiosta korkeakouluissa on luotu pysyviä toimintamalleja opiskelijoiden tukemiseen ja ohjaukseen ja missä määrin opiskelijoiden ohjauksen välineet ovat lisääntyneet. Arvioinnissa selvitetään myös, kuinka paljon Kärkihanke 3 -hankekokonaisuuden hankkeilla korkeakouluissa on uudistettu opiskelijavalintoja ja opintojen nivelvaiheeseen liittyvää yhteistyötä. Lisäksi selvitetään muun muassa, kuinka paljon kyseisillä hankkeilla on sujuvoitettu opintojen suorittamista, parannettu aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistamista ja lisätty joustavien opintopolkujen mahdollisuuksia. (Kansallinen koulutuksen arviointikeskus 2022a.) Arvioinnin tulokset julkaistaan kesäkuussa 2023.

3 Arvioinnin tehtävä ja tavoitteet

Arvioinnin keskeisenä tavoitteena on tuottaa kokonaiskuva ja tietoa ammatillisen koulutuksen tuottamasta osaamisesta ja valmiuksista suhteessa ammattikorkeakouluopintojen vaatimuksiin sekä näistä edistävistä ja estävistä tekijöistä. Kokonaisvaltaisen kuvan saamiseksi aihetta tarkastellaan kolmesta näkökulmasta:

- ammatillisen koulutuksen järjestäjien,
- ammattikorkeakoulujen sekä
- opiskelijoiden kannalta.

Arvioinnin tavoitteena on tuottaa kehittävän arvioinnin periaatteen mukaisesti tietoa koulutusten vahvuuksista ja kehittämistarpeista. Lisäksi tavoitteena on kerätä ja välittää arvioinnin aihealueisiin liittyviä hyviä käytäntöjä kehittämistyön tueksi.

Opintopolkuja ammatillisesta koulutuksesta korkeakoulutukseen on kehitetty muun muassa opetus- ja kulttuuriministeriön asettaman työryhmän suositusten mukaisesti (vrt. Valmiina valintoihin II -raportti). Osana työtään työryhmä suosittelee, että Karvi toteuttaa vuonna 2022 arvioinnin ammatillisen koulutuksen oppimistuloksista ja niiden suhteesta opiskelijoille annettuihin arvosanoihin. Opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa käytyjen tarkentavien keskustelujen ja Karvin suunnittelu-työn jälkeen arvioinnin painopistettä muutettiin. Keskeisimmäksi nähtiin tuottaa teema-arvioinnilla tietoa ammatillisen koulutuksen tuottamasta osaamisesta suhteessa ammattikorkeakouluopintojen vaatimuksiin.

Tämän arvioinnin toteutuksessa sovelletaan kehittävän arvioinnin periaatteita. Karvin arvioinneissa kehittävä arviointi on osallistavaa ja vuorovaikutteista. Arvioinnin menetelmät valitaan tapauskohtaisesti siten, että ne tukevat arviointien vaikuttavuutta ja toiminnan kehittämistä jo arviointiprosessin aikana. Kehittävä arviointi tuottaa analyysiä ja johtopäätöksiä arvioitavan asian tilasta sekä kehittämissuosituksia, joita voivat hyödyntää niin kansallisen, alueellisen ja paikallistason toimijat kuin myös koulutuksen järjestäjät ja oppilaitokset. Arviointien tuloksena osallistujat saavat ulkopuolista palautetta toimintansa kehittämiskohteista, hyvistä käytännteistä ja vahvuuksista. (Kansallinen koulutuksen arviointikeskus 2020, 5–6.) Kehittävän arvioinnin menetelmillä arvioinnin keskeisiä hyödynsaajia, opetushallintoa, ammatillisen koulutuksen järjestäjiä, ammattikorkeakouluja, opetus- ja ohjaushenkilöstöä, opiskelijoita sekä muita arvioinnista hyötyviä sidosryhmiä, saadaan osallistettua arvioinnin toteutukseen vahvistaen samalla heidän omistajuuttaan tuloksista, johtopäätöksistä ja kehittämissuosituksista.

Arviointihankkeen suunnitteluvaiheessa kesällä ja syksyllä 2022 kuultiin eri sidosryhmiä¹ arvioinnin osuvuuden varmistamiseksi ja hyödynsaajien osallistamiseksi arviointiin. Osana suunnittelua

---

¹ Opetus- ja kulttuuriministeriö: Korkeakoulu- ja tiedepolitiikan osasto, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen osasto, Opetushallitus: Ammatillisen koulutuksen yksikkö, Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry, Ammat-tiosaamisen kehittämissyhdystys AMKE ry, Suomen opiskelijakuntien liitto – SAMOK ry, Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto – SAKKI ry, Suomen Opiskelija-Allianssi – OSKU ry, Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen korkeakoulujen arviointijaosto, AMK-opiskelijavalinnat-konsortio, Äidinkielen opettajain liitto: Ammatillinen ryhmä, MAOL: Ammatillisen opetuksen toimikunta, Opetusalan ammattijärjestö OAJ

kuultiin myös ammatillisen tutkinnon suorittaneita, ammattikorkeakoulussa parhaillaan opiskelevia opiskelijoita. Opiskelijoiden yhteystiedot saatiin ammattikorkeakouluopiskelijoita edustavan Suomen opiskelijakuntien liitto – SAMOK ry:n kautta.

Arvioinnissa kerätään tietoa ammatillisen tutkinnon suorittaneilta ammattikorkeakouluopiskelijoilta, ammatillisen koulutuksen järjestäjiltä, ammattikorkeakouluilta sekä opetus- ja ohjaushenkilöstöltä. Lisäksi hyödynnetään laajasti olemassa olevaa arviointi-, tilasto- ja rekisteritietoa arviointikysymyksiin vastaamiseksi. Arvioinnin alustavia johtopäätöksiä ja suosituksia käsitellään yhdessä arvioinnin hyödynsaajien ja sidosryhmien kanssa kehittämisseminaarissa ennen niiden viimeistelyä.

Arvioinnin toteutusta varten Karvin asiantuntijoiden tueksi on nimetty moninäkökulmainen arviointiryhmä:

- Maija Aaltola, johtava rehtori, Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia
- Ari-Pekka Anttila, erityisasiantuntija, Tampereen ammattikorkeakoulu
- Hannele Keränen, osaamisaluejohtaja, Lapin ammattikorkeakoulu
- Niina Nurkka, arviointiasiantuntija, Kansallinen koulutuksen arviointikeskus
- Saira Peteri, toimialapäällikkö, Lapin koulutuskeskus Redu
- Kari Ranta, opinto-ohjauksen koordinaattori, Savon ammattiopisto
- Sini Riihimäki, yhteisöpedagogi (AMK) -opiskelija, Humanistinen ammattikorkeakoulu
- Annika Stadius, johtaja, Yrkeshögskolan Arcada
- Mika Tammilehto, tutkijayliopettaja, Hämeen ammattikorkeakoulu

Arvioinnin tavoitteena on kehittämistä edistävän tiedon tuottaminen. Arvioinnin kohteita ja hyödynsaajia osallistetaan arvioinnin tulosten, johtopäätösten ja kehittämissuosituksen pohdintaan läpi arvioinnin muun muassa kehittämisseminaarissa ja muulla arviointiryhmän kanssa sovittavalla tavalla. Arvioinnin toteutusta ja vaikuttavuutta arvioidaan koulutuksen järjestäjiltä ja arviointiryhmältä kerättävän palautteen avulla sekä arvioinnin aikana että sen päätyttyä.

4 Arviointikohteet ja kysymykset

Tässä arvioinnissa tarkastellaan ammatillisen koulutuksen tuottamaa osaamista suhteessa ammattikorkeakouluopinnojen vaatimuksiin. Arvioinnin keskiössä on se, miten koulutusjärjestelmä tukee ammattikorkeakouluopinnoissa tarvittavien valmiuksien vahvistumista ammatillisessa koulutuksessa ja toisaalta, miten ammattikorkeakoulut tukevat opinnoissa menestymistä sekä tunnistavat ammatillisen koulutuksen taustalla tulevien opiskelijoiden vahvuuksia ja haasteita.

Arviointikysymykset ovat:

- Millaiset jatko-opintovalmiudet ammatillinen tutkintokoulutus tuottaa?
  - a. Millaista osaamista ja valmiuksia ammatillinen koulutus tuottaa suhteessa ammattikorkeakouluopinnojen vaatimuksiin? Vahvuuksia ja kehittämiskohteita
  - b. Miten ammatillisissa oppilaitoksissa tuetaan ammattikorkeakouluopinnoissa vaadittavan osaamisen ja valmiuksien syntymistä?
- Miten ammattikorkeakoulut tukevat ammatillisen tutkinnon suorittaneiden opiskelijoidensa osaamisen kehittymistä ja opinnoissa etenemistä? Vahvuuksia ja kehittämiskohteita

- Mitkä tekijät edistävät ja estävät ammatillisen tutkinnon suorittaneiden opiskelijoiden jatko-opintovalmiuksien kehittymistä ja ammattikorkeakouluopinnoissa etenemistä? Miten yhteistyö ammatillisen koulutuksen järjestäjien ja ammattikorkeakoulujen välillä toimii?

Arvioinnin teemat, joiden kautta arviointikysymyksiin haetaan vastauksia, on kuvattu kuviossa 4. Lisäksi arvioinnilla tuodaan esiin teemaan liittyviä ammatillisen koulutuksen järjestäjien ja ammattikorkeakoulujen hyviä käytäntöjä.

KUVIO 4. Arvioinnin teemat

Tässä arvioinnissa tarkastellaan koulutuspolkua ammatillisesta koulutuksesta ammattikorkeakouluun. Arvioinnin tuottamaa tietoa voidaan kuitenkin hyödyntää soveltuvin osin myös kehitettäessä koulutuspolkua ammatillisesta koulutuksesta yliopistoihin. Kaksoistutkinnon suorittaneet opiskelijat on rajattu arvioinnin ulkopuolelle, sillä jatko-opintojen näkökulmasta heidän valmiuksien voidaan olettaa olevan melko samanlaiset kuin lukion oppimäärän suorittaneilla.

Arvioinnin kohdetta ja arviointikysymyksiä määriteltäessä on otettu huomioon Karvin muissa arvioinneissa tuotettu ja tuotettava tieto niin, että päällekkäistä tiedontuotantoa ei tapahdu, esimerkiksi Karvin vuosina 2022–2024 toteuttamassa opinto-ohjauksen uusia muotoja koskevassa arvioinnissa (OHJA) tuotetaan kattavasti tietoa opinto-ohjauksen muodoista ja toimivuudesta eri koulutusasteilla. Samoin huomioidaan muiden tahojen, kuten AMK-opiskelijavalinnat-konsortion, arvioinnin aiheesta tuottama tieto.

5 Painopistekohtaisen tiedon tuottaminen

Arvioinnilla tuotetaan ensisijassa tietoa Karvin painopistealueeseen ”Oppimisen ja osaamisen kehittäminen. Kysymyksiä, joihin tässä painopisteessä pyritään vastaamaan ovat:

- Kuinka hyvin oppimiselle ja osaamiselle asetut tavoitteet saavutetaan?
- Mitkä tekijät edistävät tai estävät oppimista ja osaamisen vahvistamista?
- Miten edistetään oppimisen ja osaamisen kehittämistä kohti tulevaisuuden osaamistarpeita ja jatkuvaa oppimista?

Toissijaisesti arvioinnissa tuotetaan tietoa painopisteestä ”Koulutusjärjestelmän toimivuuden lisääminen”. Yhdessä muiden Karvin arviointien kanssa se auttaa muodostamaan kuvan koulutusjärjestelmän nivelvaiheiden toimivuudesta. Lisäksi arviointi tuottaa tietoa painopisteeseen ”Yhdenvertaisuuden edistäminen”, sillä siinä tarkastellaan miten eri ammatillisen koulutuksen järjestäjät tukevat jatko-opinnoista kiinnostuneita opiskelijoita niissä tarvittavien valmiuksien vahvistumisessa ja toisaalta, miten ammattikorkeakoulut tukevat opiskelijoitaan sekä tunnistavat ammatillisen pohjakoulutuksen omaavien opiskelijoidensa vahvuuksia ja kehittämiskohteita.

6 Tiedon tuottaminen ruotsinkielisestä koulutuksesta ja ruotsin kielellä

Arviointitietoa kerätään yhtä lailla suomen- ja ruotsinkielisiltä ammatillisen koulutuksen järjestäjiltä ja ammattikorkeakouluilta. Opiskelijahaastatteluja toteutetaan suomen- ja ruotsin kielellä. Tilasto- ja rekisteriaineistojen osalta käytetään kokonaisaineistoja, joten ruotsinkieliset toimijat ovat niissä mukana.

Tilasto- ja rekisteriaineistojen osalta tarkastellaan, onko havaittavissa eroja suomen- ja ruotsinkielisten toimijoiden välillä. Muiden aineistojen osalta tämä tehdään, mikäli se on mahdollista aineiston luonne huomioon ottaen. Esimerkiksi vastaajien anonymiteetin takaaminen saattaa joissain tapauksissa estää tämän kaltaiset tarkastelut.

Arviointiraporttiin tehdään ruotsinkielinen tiivistelmä. Mahdollisista muista tavoista tuottaa tietoa ruotsin kielellä päätetään yhteistyössä arviointiryhmän kanssa arvioinnin kuluessa. Päätöksessä otetaan huomioon Karvin linjaukset koskien tiedon tuottamista ruotsiksi.

7 Arviointiaineisto, sen hankinta ja analysointi

Arvioinnissa käytetään soveltuvin osin olemassa olevaa tilasto- ja rekisteritietoa (esim. opetushallinnon tilastopalvelu Vipunen, Koski-järjestelmä, Amispalaute, Opiskelijavalintarekisteri, AVOP) ja muiden toimijoiden keräämää tietoa (esim. Amisbarometri, Amiskysely). Nämä aineistot täydentävät ja laajentavat arvioinnin aikana kerättävää aineistoa. Arviointia varten ei kerätä sellaista tietoa, joka on jo saatavilla joko kansallisissa tietovarannoissa tai riittävässä muodossa muiden toimijoiden keräämänä.

Arvioinnissa käytettävä tilasto- ja rekisteritieto

- Opiskelijavalintarekisteri: Ammatillisen koulutuksen taustalla ammattikorkeakouluun jatkaneiden tiedot
- Ammatillisen koulutuksen opiskelijapalaute (Amispalaute): Arviot koulutuksen tuottamista valmiuksista
- Koski-aineisto: Tiedot jatko-opintovalmiuksia tukevien opintojen suorittamisesta (ml. yhteiset tutkinnon osat)
- Ammattikorkeakoulujen valmistumisvaiheen opiskelijapalautekysely AVOP
- Ammattikorkeakoulujen uraseurantakysely
- Ammattikorkeakoulutuksessa aloittaneiden suorittaman tutkinnot
- OSKU ry:n AMIS-tutkimus 2022
- Mahdollisesti muita Vipusesta löytyviä tilastoja

Arviointia varten kerätään tietoa seuraavasti:

- Ammatillisen tutkinnon suorittaneiden ammattikorkeakouluopiskelijoiden haastattelut
- Kysely ammattikorkeakoulujen johdolle ja henkilöstölle
- Kysely ammatillisen koulutuksen järjestäjille ja henkilöstön edustajille
- Kehittämisseminaari alustavista johtopäätöksistä ja suosituksista arvioinnin hyödynsaajille

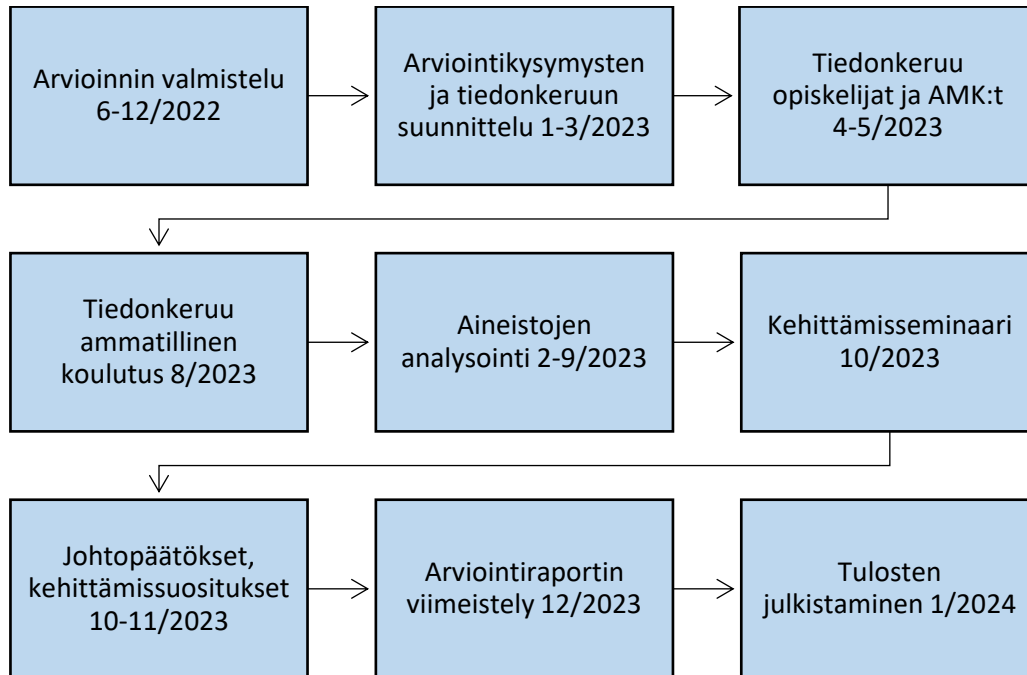
Arvioinnin tiedonkeruut ja toteutustavat on suunniteltu yhteistyössä arviointiryhmän kanssa. Tiedon tuottajina keskeisessä asemassa ovat ammattikorkeakouluopiskelijat ja heidän kokemuksensa. Arvioinnin määrällinen aineisto analysoidaan tilastollisilla menetelmillä ja laadullinen aineisto sisällyönanalyysin keinoin.

8 Arviointihankkeen organisointi ja aikataulu

Karvissa arvioinnista vastaavat arviointiasiantuntijat Raisa Hievanen ja Veera Hakamäki-Stylman. Arvioinnin metodisena tukena toimii arviointiasiantuntija Mari Huhtanen.

Arvioinnin toteutuksessa Karvin asiantuntijoita tukee Karvin johtajan nimittämä arviointiryhmä. Ryhmän kokoonpanossa on otettu huomioon se, että sen kautta arvioinnin toteutukseen saadaan mukaan ammatillisen koulutuksen järjestäjien, ammattikorkeakoulujen, tutkimuksen ja opiskelijoiden näkökulma. Lisäksi ryhmän kokoonpanossa on otettu huomioon Karvin periaatteet arviointiryhmien nimeämisestä.

Arvioinnin suunnittelu aloitettiin kesäkuussa 2022 ja arvioinnin tulokset julkaistaan tammikuussa 2024. Arvioinnin tarkempi aikataulu on kuvattu kuviossa 5.

KUVIO 5. Arvioinnin aikataulu

9 Viestintä ja tiedottaminen arviointihankkeen eri vaiheissa

Arviointihankkeessa noudatetaan Karvin viestinnän ohjeistuksia ja periaatteita. Arvioinnin hyödynsaajia ovat poliittiset päättäjät, opetushallinto, ammatillisen koulutuksen järjestäjät, ammattikorkeakoulut, opetus- ja ohjaushenkilöstö, opiskelijat ja eri sidosryhmät. Arviointihankkeesta lähetetään ennakkotietoa niille ammatillisen koulutuksen järjestäjille ja ammattikorkeakouluille, joita arviointi koskee alkuvuodesta 2023 ja heitä pyydetään nimeämään arvioinnille yhteyshenkilö. Yhteyshenkilöille tiedotetaan arvioinnista tarkemmin ja heitä ohjeistetaan tiedonkeruiden toteuttamisessa.

Arvioinnista ja sen etenemisestä viestitään Karvin omissa viestintäkanavissa, esimerkiksi arviointihankkeen verkkosivuilla ja sosiaalisessa mediassa. Arvioinnin tuloksia käsitellään ja niistä viestitään systemaattisesti jo arvioinnin aikana esittelemällä arvioinnin alustavia tuloksia muun muassa soveltuvissa tilaisuuksissa.

Arvioinnista tuotetaan arviointiraportti sekä tarvittaessa myös tiivistelmäraportti. Arvioinnin kohteet saavat kyselymuotoisesti toteutetuista tiedonkeruista palautteen, jossa heidän vastauksiaan verrataan kansalliseen keskiarvoon. Palautetta ei kuitenkaan anneta, mikäli se vaarantaa vastaajan anonymiteetin. Arvioinnin päätyttyä järjestetään julkistamistilaisuus. Tuloksista, johtopäätöksistä ja kehittämissuosituksista viestitään tulosten julkistamisen jälkeen Karvin viestintäkanavien lisäksi

muiden toimijoiden tapahtumissa ja viestintäkanavissa. Arviointiryhmän jäsenet ovat osaltaan tärkeitä tuloksista viestijöitä.

Aktiivisella viestinnällä läpi hankkeen sekä sen päätyttyä edistetään arvioinnin vaikuttavuutta. Karvissa hankkeen viestinnästä vastaa yhteisvastuullisesti arvioinnin projektiryhmä. Karvin viestintäasiantuntijat tukevat heitä hankeviestinnässä.

10 Arviointihankkeen riskienhallinta ja laadunvarmistus

Hankkeessa noudatetaan Karvin sisäisiä laadunvarmistuksen käytänteitä ja teema-arviointien toteuttamiseen liittyviä ohjeistuksia. Hankkeen keskeisimpiä riskejä ovat henkilöstöön liittyvät riskit, joita pyritään pienentämään muun muassa projektiryhmän tiiviillä yhteistyöllä ja vastuunjaolla.

Tiedonkeruiden kuormittavuuden minimointiin tullaan kiinnittämään arviointia suunniteltaessa erityistä huomiota. Hankkeessa käytetään valmiita aineistoja, muun muassa Opetushallinnon tilastopalvelu Vipusesta, Koski-tietovarannosta ja opiskelijavalintarekisteristä ja AMIS-tutkimuksesta. Tämä vähentää suoraan koulutuksen järjestäjiltä, korkeakouluilta ja opiskelijoilta kerättävän tiedon määrää. Tietoa myös kerätään vain arvioinnin toteuttamisen kannalta välttämättömistä teemoista.

Keskeisimpänä laadunvarmistuksen menetelmänä hankkeessa toimii projektiryhmän säännöllinen itsearviointi, jossa ryhmä tarkastelee hankkeen työprosesseja, työnjakoa ja etenemistä sekä suunnittelee tämän perusteella hankkeen toimintoja. Lisäksi arvioinnin riskien hallitsemiseksi ja laadun varmistamiseksi läpi hankkeen käydään säännöllisesti keskusteluja ammatillisen koulutuksen osamisyksikön johtajan kanssa.

Arviointihankkeesta kerätään palautetta tiedonhankinnan yhteydessä sekä arvioinnin päätyttyä arvioinnin kohteilta ja arviointiryhmältä sekä projektiryhmältä.

11 Henkilötietojen käsittely arviointihankkeessa

Karvin arvioinnit perustuvat sen lakisääteiseen tehtävään. Arvioinnit pohjautuvat yleensä kysely-, haastattelu- ja itsearviointiaineistoihin. Arviointiin osallistuvilta tarvitaan riittävät taustatiedot, jotta aineistojen perusteella voidaan tehdä luotettavia päätelmiä. Henkilö- ja taustatietojen käsittelyn tarkoituksena on mahdollistaa luotettava arvioinnin toteuttaminen ja käsittely on tarpeen Karvin lakisääteisen tehtävän toteuttamiseksi. Hankkeessa laaditaan tietosuojaseloste, joka toimitetaan tiedoksi niille, joilta henkilötieto kerätään.

Hankkeeseen liittyvien tiedonkeruiden ja viestinnän organisointi edellyttää henkilötietojen käsittelyä. Käsiteltävät tiedot ovat:

- Arvioinnin yhteyshenkilöiden yhteystiedot
- Mahdollisiin arviointihaastatteluihin osallistuvien opiskelijoiden yhteystiedot
- Arvioinnin toteutukseen ja vaikuttavuuteen liittyvien seminaarien ja webinaarien osallistujien ilmoittautumistiedot
- Arviointiryhmän jäsenten palkkionmaksua varten tarvittavat tiedot

Henkilötietojen käsittely perustuu henkilöiden suostumukseen, jonka he antavat suostuessaan yhteyshenkilöksi, osallistuessaan tiedonkeruuseen tai tilaisuuksiin ilmoittautuessaan. Arviointiryhmien jäsenten osalta käsittely perustuu heidän kanssaan tehtävään sopimukseen. Henkilötietoja käsittelee projektiryhmä (Raisa Hievanen, Veera Hakamäki-Stylman, Mari Huhtanen ja arviointihankkeen korkeakouluharjoittelija) sekä Karvin hallintoasiantuntijat.

Arvioinnissa mahdollisesti toteutettavien tiedonkeruiden mukana kerättävien henkilötietojen laajuus on suppea. Tiedonkeruissa ei tallenneta osallistujien henkilötietoja. Sen sijaan tiettyjä taustatietoja kuten koulutuksen järjestäjä/ammattikorkeakoulu ja nimiketiedot tallennetaan. Arviointiin osallistuneiden anonymiteetin turvaamiseksi tulokset raportoidaan siten, ettei yksittäinen vastaaja ole tunnistettavissa.

Mikäli arvioinnissa kerätään tietoja kyselyllä tai itsearviointilla, kerätyt tiedot tallennetaan Valtorin konesalissa sijaitseville palvelimille. Konesali sijaitsee Suomessa. Tiedostopalvelinta ylläpidetään turvallisessa konesalissa, jossa on erillinen pääsynvalvonta. Pääsy tietoa sisältäviin verkkokansioihin on rajattu vain niille Karvin työntekijöille, joilla työtehtävien kannalta on siihen tarvetta. Tiedot tallentuvat keruuvaiheessa Webropol-järjestelmään. Valtorilla ja Webropolilla on pääsy järjestelmien tietoihin mukaan lukien henkilötiedot. Myös arvioinnissa käytettävät valmiit aineistot tallennetaan Valtorin konesalissa sijaitseville palvelimille.

Projekti- ja arviointiryhmä sitoutuvat käsittelemään henkilötietoja ja aineistoja Tutkimuseettisen neuvottelukunnan hyvän tieteellisen käytännön mukaisten ohjeiden (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012) mukaisesti. Henkilötietojen käsittely ei aiheuta merkittäviä riskejä henkilöille, joiden tietoja käsitellään. Riskiä pienennetään edelleen käyttämällä tarvittaessa esimerkiksi vastaajien koodinumeroita tietoja yhdisteltäessä, suojattua sähköpostia henkilötietojen välittämiseen ja minimoimalla kerättävien henkilötietojen määrä. Arvioinnin päätyttyä ja arviointiaineistojen arkistoinnin jälkeen vastaajien, arvioinnin yhteyshenkilöiden ja seminaarien osallistujien yhteystiedot tuhoetaan. Vastaajilta kerätyn aineiston mahdollista jatko- tai tutkimuskäyttöä varten koodatut aineistot säilytetään Opetushallituksen tietoturvaohjeistusten mukaisesti.

Lähteet

- Ammattikorkeakouluun.fi-verkkosivusto. <https://www.ammattikorkeakouluun.fi/>. (Luettu 24.11.2022)
- Ammattikorkeakouluun.fi 2022a. Todistusvalinnan hakukohteet ammattikorkeakouluittain kevään 2022 toisessa yhteishaussa. https://www.ammattikorkeakouluun.fi/wp-content/uploads/2022/03/03032022_Todistusvalinta_hakukohdekohtaiset_tiedot_K2022_FI.pdf. (Luettu 27.10.2022.)
- Ammattikorkeakouluun.fi 2022b. Todistusvalinnan hakukohteet ammattikorkeakouluittain syksyn 2022 yhteishaussa. https://www.ammattikorkeakouluun.fi/wp-content/uploads/2022/08/31082022_Todistusvalinta_hakukohdekohtaiset_tiedot_S2022_FI.pdf (Luettu 27.10.2022.)
- AMK-opiskelijavalinnat-konsortio 2022. Ammattikorkeakoulujen opiskelijavalintojen kehittäminen - Korkeakoulujen opiskelijavalintauudistuksen vaikutukset ja valintojen kehittäminen. Webinaariesitys. <file://valtio.fi/Yhteiset%20tiedostot/Karvi/Teema-arvioinnit/Ytojen%20arviointi%202021%E2%80%932023/Hankesuunnitelma/Ammattikorkeakoulujen%20opiskelijavalintojen%20kehitt%C3%A4minen.pdf>. (Luettu 23.11.2022.)
- Diakonia-ammattikorkeakoulu 2022. AHOT-ohje opiskelijalle. <https://diak.screenstepslive.com/s/755/m/74749/l/838085-ahot-ohje-opiskelijalle> (Luettu 12.12.2022.)
- Hakamäki-Stylman, V. 2021. Ammatillinen osaaminen ja pedagoginen toiminta logistiikan perustutkinnossa. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 7:2021. <https://karvi.fi/publication/amatillinen-osaaminen-ja-pedagoginen-toiminta-logistiikan-perustutkinnossa/> (Luettu 16.11.2022.)
- Hakamäki-Stylman, V., Kilpeläinen, P. 2022. Ammatillinen osaaminen ja pedagoginen toiminta sähkö-, ja automaatioalan perus-, ammatti-, ja erikoisammattitutkinnoissa. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 15:2022. <https://karvi.fi/publication/amatillinen-osaaminen-ja-pedagoginen-toiminta-sahko-ja-automatioalan-perus-ammatti-ja-erikoisammattitutkinnoissa/> (Luettu 16.11.2022.)
- HE laeiksi lukiolain, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain, oppivelvollisuuslain, valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta. OKM083:00/2021. (Lausuntoversio 12.5.2022.) https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/dcc3592f-6893-43e1-811e-dfeb4b5f7849/e360f37d-3837-473f-8dac-f035afa4af0a/KIRJE_20220513135151.PDF (Luettu 21.11.2022.)
- Hintsanen, V., Juntunen, K., Kukkonen, A., Lamppu, V-M., Lempinen, P., Niinistö-Sivuranta, S., Nordlund-Spiby, R., Paloniemi, J., Rode, J-P., Goman, J., Hietala, R., Pirinen, T. & Seppälä, H. 2016. Liikettä niveliin. Ammatillisesta koulutuksesta ammattikorkeakouluun johtavien opintopolkujen ja koulutusasteiden yhteistyön toimivuus. Julkaisut 2:2016. <https://karvi.fi/publication/liiketta-niveliin-amatillisesta-koulutuksesta-ammattikorkeakouluun-johtavien-opintopolkujen-ja-koulutusasteiden-yhteistyon-toimivuus/> (Luettu 18.11.2022.)
- Itä-Savo 9.6.2022. Uutissuomalainen: Tutkimuksen mukaan ammattikoululaiset pärjäävät AMK:in valintakokeissa ylioppilaita huonommin. <https://www.ita-savo.fi/uutissuomalainen/4658433>. (Luettu 26.10.2022.)

- Kalenius, A. 2022. Koulutustasovertilau työvoimatutkimuksen uudistuttua. Opetus- ja kulttuuriministeriön politiikka-analyysjä 2022:1. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164358/OKMPOL_2022_1.pdf?sequence=1&isAllowed=y. (Luettu 24.11.2022)
- Kansallinen koulutuksen arviointikeskus 2020. Kehittävä arviointi Kansallisessa koulutuksen arviointikeskuksessa. Tiivistelmät 8:2020. https://karvi.fi/wp-content/uploads/2020/04/KARVI_T0820.pdf. (Luettu 26.10.2022.)
- Kansallinen koulutuksen arviointikeskus 2022a. Korkeakoulutuksen kärkihankkeiden 2017–2022 arviointi. <https://karvi.fi/korkeakoulutus/teema-ja-jarjestelmaarviointit/korkeakoulutuksen-karjihankkeiden-2017-2022-arviointi/>. (Luettu 12.12.2022.)
- Kansallinen koulutuksen arviointikeskus 2022b. Koulutuksen arviointisuunnitelma 2020–2023. https://karvi.fi/wp-content/uploads/2020/03/KARVI_arviointisuunnitelma_paivitetty_2022_web.pdf. (Luettu 26.10.2022.)
- Kiesi, J., Goman, J., Huhtanen, M., Helve, H., Laine, A., Piilonen, H., Raudasoja, A., Ståhl, B., Vartiainen, R. 2022. Ammatillisilla poluilla – Arviointi yksilöllisistä opintopoluista ammatillisessa koulutuksessa. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 26:2022. https://karvi.fi/wp-content/uploads/2022/10/KARVI_26_2022_Arviointi_yksilollisista_opintopoluista_ammattillisessa_koulutuksessa.pdf. (Luettu 26.10.2022.)
- Kilpeläinen, P. 2021. Ammatillinen osaaminen ja pedagoginen toiminta sosiaali- ja terveysalan perustutkinnossa. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 6:2021. <https://karvi.fi/publication/ammattillinen-osaaminen-ja-pedagoginen-toiminta-sosiaali-ja-terveysalan-perustutkinnossa/> (Luettu 16.11.2022.)
- Laurea 2022. Erillishaku kauneudenhoito- ja kosmetiikka-alan koulutukseen 2. asteen perustutkinnon suorittaneille. <https://www.laurea.fi/koulutus/palvelualat/estonomi-amk/erillishaku-kauneudenhoitoala/>. (Luettu 2.12.2022.)
- Opetushallinnon tilastopalvelu Vipunen 2022a. Ammatillisen tutkinnon suorittaneiden työllistyminen ja jatko-opintoihin sijoittuminen. <https://vipunen.fi/fi-fi/layouts/15/xlviewer.aspx?id=/fi-fi/Raportit/Ammattillinen%20koulutus%20-%20ty%C3%B6llistyminen%20ja%20jatko-opinnot%20-%20analyysi.xlsb>. (Luettu 25.11.2022.)
- Opetushallinnon tilastopalvelu Vipunen 2022b. Korkeakoulujen hakeneet ja paikan vastaanottaneet. <https://vipunen.fi/fi-fi/layouts/15/xlviewer.aspx?id=/fi-fi/Raportit/Haku-%20ja%20valintatiedot%20-%20korkeakoulu%20-%20analyysi.xlsb>. (Luettu 25.11.2022.)
- Opetushallinnon tilastopalvelu Vipunen 2022c. Ammattikorkeakoulujen valmistumisvaiheen opiskelijapalaute (AVOP), AMK-tutkinto. <https://vipunen.fi/fi-fi/layouts/15/xlviewer.aspx?id=/fi-fi/Raportit/Ammattikorkeakoulutus%20-%20opiskelijapalaute%20-%20AMK%20-%20ammattikorkeakoulu.xlsb>. (Luettu 28.11.2022.)
- Opetushallinnon tilastopalvelu Vipunen 2022d. AMK-opiskelijoiden opintojen kulku. <https://vipunen.fi/fi-fi/layouts/15/xlviewer.aspx?id=/fi-fi/Raportit/Amk-opiskelijoiden%20opintojen%20kulku%20-%20analyysi1.xlsb>. (Luettu 12.12.2022.)
- Opetushallinnon tilastopalvelu Vipunen 2022e. AMK-koulutuksessa aloittaneiden suorittamat tutkinnot. <https://vipunen.fi/fi-fi/layouts/15/xlviewer.aspx?id=/fi-fi/Raportit/Amk-koulutuksessa%20aloittaneiden%20suorittamat%20tutkinnot%20-%20analyysi3.xlsb>. (Luettu 28.11.2022.)
- Opetushallinnon tilastopalvelu Vipunen 2022f. Ammattikorkeakoulujen uraseurantakysely, rahoitusmallikysymykset. <https://vipunen.fi/fi-fi/layouts/15/xlviewer.aspx?id=/fi-fi/Raportit/Ammattikorkeakoulutus%20-%20uraseuranta%20-%20rahoitusmalli%20-%20amk.xlsb>. (Luettu 29.11.2022.)

- Opetushallitus 2018. Ajoneuvoalan ammattitutkinto. <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/ammattillinen/4804100/tiedot>. (Luettu 22.11.2022.)
- Opetushallitus 2019. Ajoneuvoalan erikoisammattitutkinto. <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/ammattillinen/4837162/tiedot>. (Luettu 22.11.2022.)
- Opetushallitus 2020. Elinikäisen oppimisen avaintaidot ammatillisessa koulutuksessa. <https://eperusteet.opintopolku.fi/eperusteet-service/api/dokumentit/7357486>. (Luettu 1.2.2023.)
- Opetushallitus 2021. Ajoneuvoalan perustutkinto. <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/ammattillinen/7614470/tiedot>. (Luettu 22.11.2022.)
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. Ammattikorkeakoulujen sopimukset 2017–2020. <https://okm.fi/ammattikorkeakoulut-sopimukset>. (Luettu 23.11.2022.)
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016. Valmiina valintoihin Ylioppilastutkinnon parempi hyödyntäminen opiskelijavalinnoissa. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:37. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79291/okm37.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. (Luettu 23.11.2022)
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017a. Korkeakoulujen opiskelijavalintojen kehittämisen toimenpiteet 2017–2022. https://okm.fi/documents/1410845/4154572/Korkeakoulujen+opiskelijavalintojen+kehitt%C3%A4misen+toimenpiteet_20170817.pdf/. (Luettu 23.11.2022.)
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017b. Valmiina valintoihin II. Ammatillisesta koulutuksesta korkeakouluun. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:25.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2022a. OECD-vertailu: suomalaisten nuorten koulutustaso laskenut keskitason alapuolelle. Tiedote 3.10.2022. <https://okm.fi/-/oecd-vertailu-suomalaisten-nuorten-koulutustaso-laskenut-keskitason-alapuolelle>. (Luettu 24.11.2022.)
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2022b. Ammatillisten tutkintojen kehittämisen työryhmän asettaminen – Asettamispäätös. https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/cd946c52-304d-498c-a37f-f31d48e0b81d/53a937ae-6107-4737-9809-76365dfa6109/ASETTAMISPAA-TOS_20220906112349.PDF. (Luettu 11.1.2023.)
- Ristikangas, Milla (toim.) 2022. AMIS2022-TUTKIMUS – Mitäs me amikset oikein ajatellaankaan? https://uploads-ssl.webflow.com/62fcd0fa5ab3216dfef7324c/6398a6037680444bcd0bcb18_AMIS-tutkimus%20sa%CC%88hko%CC%88inen%20versio.pdf (Luettu 15.12.2022.)
- Valtioneuvosto 2019. Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelma 10.12.2019. Osallistava ja osaava Suomi – sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta. Valtioneuvosto. Valtioneuvoston julkaisuja 2019:31 https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161931/VN_2019_31.pdf?sequence=1&isAllowed=y. (Luettu 27.10.2022.)
- Valtioneuvosto 2021. Valtioneuvoston koulutuspoliittinen selonteko. Valtioneuvoston julkaisuja 2021:24. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162995/VN_2021_24.pdf?sequence=1&isAllowed=y. (Luettu 24.11.2022.)
- VN 558/2009 Yliopistolaki. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2009/20090558#L5>. (Luettu 14.10.2022.)
- VN 932/2014 Ammattikorkeakoululaki. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20140932>. (Luettu 14.10.2022.)
- VN 531/2017 Laki ammatillisesta koulutuksesta. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2017/20170531?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=laki%20ammatillisesta%20koulutuksesta#L13P124>. (Luettu 14.10.2022.)
- VN 673/2017. Valtioneuvoston asetus ammatillisesta koulutuksesta. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2017/20170673>. (Luettu 27.10.2022.)